

Opinnäytetyö (AMK)

Sosionomi

2023

Hilma Kauhanen ja Johanna Laine

Maahanmuuttajataustaisten kotiäitien koulutuksen ja työllisyyden tukeminen

– Työväline asiakastyöskentelyyn

Opinnäytetyö (AMK) | Tiivistelmä

Turun ammattikorkeakoulu

Sosionomi

2023 | 60 sivua

Hilma Kauhanen ja Johanna Laine

Maahanmuuttajataustaisten kotiäitien koulutuksen ja työllisyyden tukeminen

- Työväline asiakastyöskentelyyn

Tämän opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Turun kotoutumisen osaamiskeskus.

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää keinoja, joilla maahanmuuttajakotiäitien työllisyyttä ja koulutusta voidaan tukea. Opinnäyte sisältää tutkimuksen erilaisista mahdollisuuksista, joilla maahanmuuttajakotiäidit voivat lisätä työllisyytään ja saavuttaa koulutuksen. Tutkimus sisältää haastatteluja ja kyselyjä maahanmuuttajakotiäideille ja opinnäytetyö avaa myös näkökulman mahdollisille tukitoimille.

Opinnäytetyön tavoitteena on luoda suosituksia ja keinoja, joilla maahanmuuttajakotiäitien työllisyyttä ja koulutusta voitaisiin parantaa ja miten yhteisöt ja viranomaiset voivat tukea maahanmuuttajakotiäitien työllisyyttä ja koulutusta.

Lopuksi tavoitteena on tuottaa tietoa maahanmuuttajakotiäitien tilanteesta ja tarpeista, jotta voidaan kehittää uusia keinoja ja ratkaisuja heidän tukemiseksi työllisyyden ja koulutuksen saralla. Tämä voisi lisätä ymmärrystä ja tietoisuutta maahanmuuttajakotiäitien tarpeista ja auttaa luomaan parempia ratkaisuja heidän tukemisekseen.

Kehittämistyön havaitut ongelmat: maahanmuuttajataustaisten kotiäitien työllisyys ja koulutus. Uuden työvälineen kehittäminen ongelman avuksi.

Työväline tulee osaksi jo olemassa olevaa kartoitusjaksoa. Asiakas tulee saamaan osallistumisestaan todistuksen, jossa on edistetty yksilöohjauksen kautta asiakkaan työllisyys- ja koulutuspolkua. Työvälinettä on esitetty moniammatillisessa asiantuntijatiimissä ja tavoite olisi ottaa se pysyväksi toiminnaksi kotiäiti-hankkeeseen.

Asiasanat:

Motivoiva ja ratkaisukeskeinen työote, aktivointi, ohjaus, haasteet, kulttuurisensitiivisyys

Bachelor's Thesis | Abstract

Turku University of Applied Sciences

Bachelor of Social Services

2023 | number of pages 60

Hilma Kauhanen ja Johanna Laine

Supporting the education and employment of housewives with immigrant backgrounds

- Tool for customer work

Turku kotoutumisen osaamiskeskus acts as the client of this thesis.

The aim of the thesis is to find out ways in which the employment and education of immigrant housewives can be supported. The thesis includes a study of the various possibilities with which immigrant housewives can increase their employment and achieve education. The research includes interviews and surveys with immigrant housewives, and the thesis also opens up a perspective on possible support measures.

The aim of the thesis is to create recommendations and ways to improve the employment and education of immigrant housewives and how communities and authorities can support the employment and education of immigrant housewives.

Finally, the goal is to produce information about the situation and needs of immigrant housewives, so that new ways and solutions can be developed to support them in the field of employment and education. This could increase understanding and awareness of the needs of migrant housewives and help create better solutions to support them.

Identified problems of development work: employment of non-native housewives.

The work tool would become part of the already existing mapping cycle. The customer will receive a certificate of participation, which states that the customer's employment and education path has been advanced through individual guidance. The work tool has been presented to a multiprofessional team of experts and our goal is to take it as a permanent activity for the stay-at-home mother project.

Keywords:

Motivating and solution-oriented approach, activation, guidance, challenges, cultural sensitivity

Sisältö

1 JOHDANTO	8
2 MAAHANMUUTTAJATAUSTAISET KOTIÄIDIT	10
2.1 Opinnäytetyön tietoperusta	10
2.2 Keskeiset käsitteet	13
3 KEHITTÄMISTYÖN TARVE	15
3.1 Palveluohjauksellinen työote	16
3.2 Toimintaympäristö	21
3.3 Kulttuuriset haasteet työllistymisessä ja kouluttautumisessa	25
4 KEHITTÄMISTYÖN TARKOITUS JA TAVOITE	26
4.1 Tilastot	27
31	
5 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS	32
5.1 Kehittämistyön vaiheet	32
5.2 Haastattelu ja kysely tiedonkeruun menetelminä	34
5.3 Haastattelun ja kyselyn toteutus	36
5.4 Haastattelun ja kyselyn analyysi	37
6 KEHITTÄMISTYÖN TULOKSET	39
6.1 Koulutus ja työllisyys	39
6.2 Kulttuuri	40
6.3 Haastateltavien toiveet ja tarpeet työkykyä ylläpitäviksi toiminnoiksi	41
6.4 Haastateltavien esteet työkyvyn ylläpidolle ja työhön pääsyn haasteet	42
7 OPINNÄYTETYÖN ARVIOINTI	45
7.1 Työvälineen tulosten tarkastelu	45
7.2 Oman työskentelyn arviointi	45
8 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	50
Lähteet	52

Liitteet

Liite 1. Työvälineen viiden kerran jakson avoimet kysymykset

Kuvat

Kuva 1 Palveluohjauksen tavoitteellisen ajattelun ja toiminnan malli (Vestu 2017, 72).	17
Kuva 2 Koronan vaikutus kotiäiti hankkeeseen (Turun kotoutumisen osaamiskeskus, Dzebo 13.06.2022)	22
Kuva 3 Maahanmuuttajataustaisten kotiäitien työllistymis- ja kouluttautumispolku (Turun kotoutumisen osaamiskeskus 30.11.2022)	23
Kuva 4 Maahan muuttaneiden työllistymisväylät maakunnittain (Jalonen 2021, 54)	29
Kuva 5 Maahanmuuttaneiden työllistymisväylät koulutuksen mukaan (Jalonen 2021, 50)	30
Kuva 6 Maahanmuuttoviraston myöntämät ensimmäiset oleskeluluvat lupaperusteen mukaan (Lainiala L & Säävälä M. 2010, 11)	31
Kuva 7 Työllistymisen esteet (Sisäasiainministeriö 2011, 18)	43
Kuva 8 Toimijaverkosto (Sisäasiainministeriö 2011, 56)	43
Kuva 9 Strategia osaamisen kehittämisen lähtökohtana (Tainio-Keinonen 2019.)	48

Taulukot

Taulukko 1 Kehittämistoiminnan vaiheet	34
--	----

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aiheena on maahanmuuttajataustaisten kotiäitien koulutuksen ja työllisyyden tukeminen ja työvälineen kehittäminen sitä varten. Työvälineen tarkoitus on etsiä ratkaisuja maahanmuuttajataustaisten kotiäitien edellä mainittuihin haasteisiin. Tavoitteena on löytää uusia keinoja kotiäitien tavoittamiseen ja motivointiin kohti työmarkkinoita, sillä kävi ilmi, että tavoitettavuus on yksi suurimmista haasteista. Opinnäytetyön menetelmänä on käytetty palveluohjausta. Tulokset, jotka kuvataan kappaleessa kuusi, on kuvattu kolmessa eri teemassa: koulutus, työllisyys ja kulttuuri. Näiden tulosten perusteella voi päätellä, että näihin teemoihin liittyen, maahanmuuttajataustaisten kotiäitien tulokset jäävät näiltä osin hyvin ohuiksi.

Opinnäytetyössä käsitellään maahanmuuttajataustaisten kotiäitien tietoperustaa ja keskeisiä käsitteitä. Tuomme esille kehittämistyön tarpeen, tarkoituksen sekä tavoitteet tilastojen varjossa. Opinnäytetyössä on käytetty menetelmänä palveluohjausta. Kehittämistyö toteutui vaiheittain haastatteluiden ja kyselyiden kautta, joiden tulokset tuomme esiin kappaleessa kuusi. Opinnäytetyön lopuksi tuomme esille opinnäytetyön arvioinnin, sekä sen eettisyyden ja luotettavuuden sosionomin kompetenssien kautta.

Opinnäytetyö tehdään osana Turun kotoutumisen osaamiskeskuksen kotiäiti-hanketta. Turun kotoutumisen osaamiskeskus/International House Turku on moninainen palvelu maahanmuuttajille ja muunkielisten kotiäitien hanke on osa Turun osaamiskeskuksen hankkeita, joka toteutuu OKM-rahoituksella vuodesta 2021 vuoden 2023 elokuulle asti. Kokonaisuus on siis osa myös International House Turun toimintaa. Osaamiskeskuksen kotiäiti-hankkeessa tarjotaan koulutukseen ja työllisyyteen liittyviä edistäviä palveluita ja ohjataan asiakkaita muiden palveluiden piiriin, Monitoriin/International House Turku. Tämä työväline tulee osaksi kotoutumisen osaamiskeskuksen kotiäiti-hanketta.

Työvälineessämme kaikki toiminnot asiakkaan ympärillä toimisivat niin sanottuina ohjaavina toimintoina, jotka parhaimmillaan toimiessaan saisivat henkilön aktivoitumaan. Tärkeää olisi, että asiakasohjauksessa asiakas

työskentelisi saman asiakasohjaajan kanssa, jotta saataisiin molemminpuolinen luottamussuhde syntymään. Työväline sisältää viisi eri jaksoa, jotka ovat 1. alkukartoitus, 2. sosiaalinen verkostokartta, 3. omat valinnat työn ominaisuuksille, 4. omien taitojen kehittäminen ja 5. asiakkaan palaute, tunteet ja toiveet jakso. Näistä kerromme tarkemmin kappaleessa 3.1.

Työvälineen jaksojen, eli viiden eri käyntikerran tarkoituksena on toteuttaa laadukasta asiakastyöskentelyä yhdessä asiakkaan kanssa. Työskentelyssä paneudutaan asiakkaan sen hetkiseen tilanteeseen perinpohjaisesti, jotta voidaan löytää parhaat mahdolliset vaihtoehdot juuri hänelle. Tilanteet ihmisten elämässä ovat moninaisia, jotenka ratkaisumalleja on aina etsittävä laajemmasta näkökulmasta yksilöllisesti.

Kehitetyn työvälineen käytön vaikutukset tulevat näkyviin vasta tulevaisuudessa. Tämän takia tarvitsemme ensin työvälineen intensiivistä käyttöä asiakasryhmän kanssa. Tärkeää on opastaa kotiäiti-hankkeen asiakasohjaajat käyttämään työvälinettä työskennellessään muunkielisten kotiäitien kanssa. Kotiäiti-hankkeessa mukana olevia kotiäitejä oli vuoden 2022 syys-marraskuussa 68 henkilöä. Kotoutumisen osaamiskeskukselta on tullut tavoite tavoittaa kotiäitejä yhteensä 120 elokuun 2023 elokuun loppuun mennessä.

2 MAAHANMUUTTAJATAUSTAISET KOTIÄIDIT

2.1 Opinnäytetyön tietoperusta

Maastamuuttajan on vaikeaa - ellei mahdotonta - valmistautua maahanmuuttoon liittyviin psykososiaalisiin haasteisiin. Kun omista juurista irtautumista ja uuteen yhteiskuntaan asettumista ei ole ennen koettu, ovat kotoutumisen haasteet monille ennakoitua suurempia. Kokemuksen kokonaisvaltaisuus yllättää. Muuton seurauksena jotkut elämänolosuhteet saattavat parantua, mutta kaikin osin olosuhteet eivät välttämättä vastaa odotuksia. Monille Suomeen tulleeille maahanmuuttajille esimerkiksi vaikea työllistyminen ja kantaväestön asenteet ovat aiheuttaneet pettymyksen. Myös nopea sosiokulttuurinen muutos ja sopeutumisen haasteet perhe-elämässä tulevat monille yllätyksenä (Alitolppa-Niitamo ym. 2005, 46.) Työssäkäynti merkitsee - meille kaikille - mahdollisuuksia parantaa elämän taloudellisia ehtoja. Se antaa usein myös luontevan ympäristön sosiaalisten suhteiden solmimiselle ja vuorovaikutukselle perheen ulkopuolella. Maahanmuuttajille se mahdollistaa myös näkökulman suomalaiseen elämäntapaan, normeihin, arvomaailmaan ja yhteiskuntaan. Työllistymisellä on siis monia integraation osa-alueita palvelevia vaikutuksia. Psykososiaalisella tasolla sillä on myös monia yksilön omanarvontunteeseen, elämänhallintaan ja yhteisön arvostukseen liittyviä syviä merkityksiä. Työttömyys taas usein kaventaa elämänpiiriä ja tekee yksilön riippuvaiseksi yhteiskunnan tuesta sekä oman asuinympäristön tarjoamista ajanviettomahdollisuuksista (Alitolppa-Niitamo ym. 2005, 41.) Nykyinen näkemys maahanmuuttajista työvoimaresurssina ikääntyvässä yhteiskunnassa tuo uuden näkökulman keskusteluun, jossa maahanmuuttajat on aiemmin nähty pääasiassa uhkana ja ongelmana. Vaikka uusi näkökulma on positiivisempi ja totuudenmukaisempi, se on kuitenkin yksipuolinen. Riskinä on, että jos maahanmuuttajat nähdään vain työvoimana, unohdetaan heidän inhimilliset tarpeensa. Samoin voidaan unohtaa työvoimaan kuulumattomien, esimerkiksi maahanmuuttajien puolisoitten ja lasten tarpeet. Maahanmuuttajaa ei tule milloinkaan nähdä vain nykyisenä tai tulevana

työvoimana, vaan hänellä - niin kuin meillä kaikilla - on elämälle myös laajempia inhimillisiä toiveita, odotuksia ja tarpeita. Näihin kuuluu muun muassa oikeus tasa-arvoon, hyvinvointiin ja läheisiin ihmissuhteisiin. Saadessaan inhimillisen vastaanoton ja riittävästi tukea etenkin alkuvuosina maahanmuuttaja omaksuu aktiivisen roolin oman elämänsä hallitsijana uudessa yhteiskunnassa. Aktiivisena toimijana hän toivoo voivansa vaikuttaa elinolosuhteisiinsa ja arjen realiteetteihin (Alitolppa-Niitamo ym 2005, 39.)

Maahanmuutosta 9/10 on muuta kuin humanitääristä muuttoa. Perhesyyt ja työ ovat yleisimmät muuttoperusteet. Suomen maahanmuuttotilanteen erityispiirre on suuri eurooppalaisten naisten osuus muuttajista. Suomeen on muuttanut suhteessa runsaasti venäläisiä ja virolaisia naisia. Muita selkeästi naisvaltaisia ryhmiä ovat thaimaalaiset ja filippiiniläiset. Maahanmuuton perusteet vaikuttavat lähtömaan, sukupuolen ja iän ohella keskeisesti elämän järjestymiseen uudessa maassa. Avioliitto tai parisuhde on monella maahanmuuttajalla muuton syy tai muuttoon kannustava tekijä. Myös monella suoraan työhön Suomeen hakeutuvalla tai opiskelemaan tulevalle muuton taustalla voi olla parisuhde suomalaisen kanssa. Muuton motivaatiotekijöitä ei voida aina selkeästi erottaa toisistaan (Lainiala & Säävälä 2010, 10.)

Maahantulosityiden tarkastelu paljastaa, että perhesyihin perustuvat muutot muodostavat suuren osuuden maahanmuutoista. Perhesiteen perusteella saapuvien määrä kasvaa tulevaisuudessa, koska viime vuosina oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat hakevat perheen yhdistämisiä. Yhä useampi suomalainen solmii avioliiton ulkomaalaisen kanssa. Myös työn perässä maahan tulleet perustavat perheitä ja voivat tuoda puolisoita lähtömaastaan. Koska maahanmuutto ajoittuu tyypillisesti alle keski-ikäisiin – vuonna 2009 Suomeen muuttaneista lähes puolet oli 25–44-vuotiaita – monet maahan tulleet naiset ovat aktiivisessa lastensaanti-ikässä. Heillä on joko pieniä lapsia mukana tullessaan tai he saavat lapsia pian Suomeen asetuttuaan (Lainiala & Säävälä 2010, 10.)

Maahanmuuttajanaisista koskevaa tutkimusta, erityisesti laadullista, on tehty viime vuosina yhä enemmän maailmalla ja myös Suomessa. Perherooleihin

liittyvä tutkimus ja toisaalta työllisyystutkimus ovat asettuneet yleensä kahdeksi erilliseksi kentäksi. Maahanmuuttajataustaisten naisten työllistymistä Suomessa ovat tutkineet Annika Forsander (2003, 2007) ja Tuula Joronen (esim. 2007). Naisten perhe-elämää ja sukupuolirooleja ovat vain harvat tarkastelleet laadullisesti yhteydessä heidän työllistymiseensä (esim. Ekberg-Kontula 2000; Kontiainen 2003; Säävälä 2007.) Toistaiseksi on olemassa vain vähän ja satunnaista laadullista tietoa maahanmuuttajien kokemuksista kieliopinnoista, kotoutumisesta ja työllistymisestä, ja pienten lasten äitien osalta muutamia heidän näkemyksiään valottavia selvityksiä ja tutkimuksia. Lähes kaikkialla maailmassa perheen naiset (äidit, isoäidit, tädit, sisaret) ja isä kantavat kollektiivisesti vastuun pienen lapsen hoidosta. Maahanmuutto rikkoo monissa yhteiskunnissa itsestään selvänä pidettyä tapaa jakaa äitiyttä sukulaisten kesken. Isoäidit eivät yleensä voi muuttaa mukana, eikä muitakaan sukulaisia ole välttämättä saatavilla. Siten lastenhoito keskittyy helposti äideille enemmän kuin lähtömaassa on ollut tapana. Muuton seurauksena naisilla voi olla tarvetta korostaa naisten erityistä roolia kasvattajina ja kodin piirin ylläpitäjinä. Toisaalta uudessa tilanteessa miehet ottavat entistä enemmän vastuuta lastenhoidosta ja kotitöistä, eivätkä sukupuoliroolit säily välttämättä jäykkinä – parisuhde ja kumppanuus voi korostua uusissa olosuhteissa. Äitiyden ja kodin ulkopuolisen aktiivisuuden yhdistäminen on uuteen maahan muuttaneelle naiselle paljon vaikeampaa, kuin omassa kotimaassaan asuvalle, koska hänellä ei ole maassa kasvaneilla olevaa hiljaista tietoa, sosiaalisia verkostoja ja kielitaitoa järjestää arkeaan ja hahmottaa vaihtoehtoja. Äitiydestä voi tulla aidosti este kielenoppimiselle, jos ja kun sosiaaliset suhteet paikallisväestöön ovat ohuita eikä kotiäitiydelle pikkulapsivaiheessa nähdä vaihtoehtoja (Lainiala & Säävälä 2010, 14–15.)

Tilanne naismaahanmuuttajien määrässä on muuttunut voimakkaasti viime vuosikymmeninä. Ennen 1990-luvun puoliväliä miesmaahanmuuttajien määrä oli huomattavasti naisia suurempi. Tilannetta on muuttanut perheenyhdistämiset, avioliitot sekä paluumuutto. Keskimäärin maahanmuuttajataustaiset naiset ovat nuorempia, kuin kantaväestön naiset ja siten he ovat useimmiten hedelmällisessä iässä. Usein

maahanmuuttajataustaisten lapsiluku kuitenkin lähestyy kantaväestön lapsiluvun keskiarvoa (Martikainen & Tiilikainen 2007, 50.)

2.2 Keskeiset käsitteet

Palveluohjaus on elämänhallinnan parantamista ja vahvistamista.

Palvelujärjestelmää tarvitaan palveluohjauksessa koska se vähentää päällekkäisiä palveluita sekä resursseja (SPO ry 2020). Sosiaaliohjaus on asiakkaan voimavarojen kartoittamista ja yhteistyötä, erilaisten sosiaalisten haasteiden ja ongelmien ylittämistä ja ratkaisemista sekä sosiaalista tukemista ja ennakoivaa toimintaa (Helminen 2016,15).

Motivoiva haastattelu on vuorovaikutusmenetelmä. Asiakas myös itse pohtii keinoja muutokselle ja ammattilainen pyrkii motivoimaan ja löytämään keinoja elämäntapamuutokselle yhdessä asiakkaan kanssa (Käypä hoito 2020.)

Kulttuurisensitiivisyys on sanatonta sekä sanallista kunnioittavaa viestintää asiakkaan sekä asiakasohjaajan välillä. Tällä tavoin kumpikin osapuoli kokee itsensä hyväksytyksi, kuulluksi sekä tuo oman kulttuurinsa näkyväksi.

Muunkieliset myös tarvitsevat suunnitelmallista ja kokonaisvaltaisempaa lähestymistapaa ja pitkäaikaista ohjausta (THL 2020.) Tämän vuoksi uuden työvälineen kehittäminen tulee ajankohtaiseksi muunkielisten kotiäitien hankkeeseen.

Suomen maahanmuuttajaväestöstä noin puolet on naisia. Näin ei ole kuitenkaan ollut aina, vaan vielä ennen 1990-luvun puoliväliä Suomen maahanmuuttajaväestö oli miesvoittoista. Tällöin naisten määrä alkoi kasvaa erityisesti perheenyhdistämisten, avioliittojen ja paluumuuton ansiosta. Naisten osuus eri maista tulleiden maahanmuuttajien keskuudessa kuitenkin vaihtelee huomattavasti. Maahanmuuttajanaiset ovat keskimäärin suomalaisia naisia nuorempia, mikä näkyy muun muassa korkeampana hedelmällisyytenä. Myös kulttuuriset odotukset ja ihanteet vaikuttavat lasten lukumäärään.

Kansainvälisestä tutkimuksesta tiedämme, että kansainvälinen muuttoliike, etnisyys, maahanmuutto ja niihin liittyvät ilmiöt ovat sukupuolittuneita. Miesten ja naisten muuttosyyt, kotoutuminen ja uuden elämän aloittaminen kulkevat usein eri ratoja. Sukupuolen lisäksi tähän vaikuttavat myös muut seikat, kuten ikä, koulutus, kielitaito ja henkilökohtaiset ominaisuudet. Suomalaisessa muuttoliike- ja maahanmuuttotutkimuksessa sukupuolinäkökulmaa ei ole toistaiseksi otettu laajasti huomioon (Martikainen & Tiilikainen 2007, 16.)

Maahanmuuttotutkimus on ollut pitkälti sukupuolisokeaa, joten yhtä lailla miehiin keskittyvälle tutkimukselle on suuri tarve. Naisia koskevalle tutkimukselle on kuitenkin erityinen perustelu, sillä monet vallitsevat teoriat, näkökulmat ja oletukset ovat pitkälti pohjautuneet miesmaahanmuuttajien tilanteisiin ja kokemuksiin. Esimerkiksi 1960- ja 1970-lukujen työmuuttoa Eurooppaan tutkittiin kauan vain miesten muuttona, vaikka myös huomattava määrä naisia oli siirtolaisten joukossa. Jo naisten tavoittaminen tutkimuksiin voi olla vaikeampaa kuin miesten, jotka liikkuvat useammin julkisilla areenoilla kuin enemmän kodin piirissä olevat naiset. Naisten äänen tavoittamiseksi sitä pitää erityisesti etsiä ja kuunnella. Suomessa maahanmuuttajanaisten asemaan kiinnitettiin ensimmäisen kerran laaja-alaista huomiota 1990-luvun puolivälissä, jolloin Pakolaisuus- ja siirtolaisuusasiain neuvottelukunta asetti työryhmän asiaa selvittämään (Martikainen & Tiilikainen 2007, 17.)

3 KEHITTÄMISTYÖN TARVE

Kehittämistyön tarve ja haasteet maahanmuuttajataustaisten kotiäitien kohdalla liittyvät työllisyyteen ja koulutukseen, ja näihin haasteisiin tarttuminen on jäänyt ohueksi. Tarve tälle kehittämistyölle on tullut kotoutumisen osaamiskeskuksen palvelujohtajalta. Perustelut tälle tarpeelle ovat maahanmuuttajataustaisten kotiäitien tavoitettavuus sekä koulutuksen ja työllisyyden edistäminen.

Tärkeää olisi, että työvälineen kehittämisellä pääsemme syvemmin asiakkaan kohtaamiin haasteisiin, osaamiseen ja tulevaisuuden näkymiin. Tämä työväline tuo konkretiaa asiakkaan kasvulle kohti oman koulutuksen ja työllisyyden polkua. Se, että ohjattaisiin asiakasta seuraavaan palveluun, asiakkaan alkukartoitus alkaisi jo heti ensitapaamisesta. Näin päällekkäisyyksiltä välttyttäisiin ja saataisiin luotua luottamussuhde paremmin, eikä asiakasta siirreltäisi asiakasohjaajalta toiselle. Tämä myös säästäisi resursseja. Työväline voisi olla myös osana Turun kotoutumisen osaamiskeskuksen kartoitusjaksoa, mikä toteutetaan tällä hetkellä kolmena peräkkäisenä päivänä. Tavoitteena on saada myös haastattelu muutamalta kotiäidiltä ja sitä kautta saada heidät myös osallistumaan tämänkaltaiseen työvälineeseen.

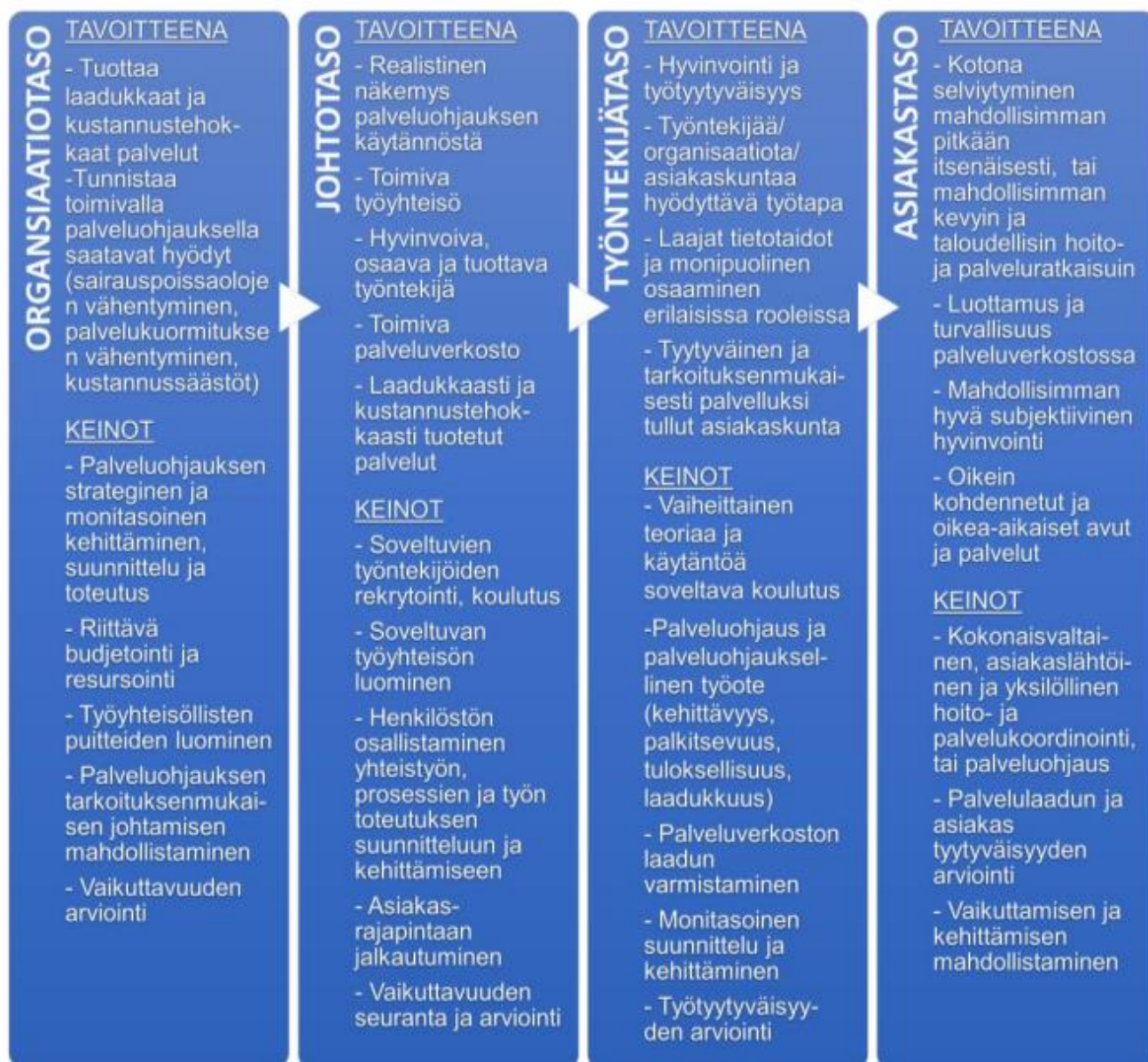
Kotiäiti-hanke on aloitettu vuonna 2021 yhdellä työntekijällä, mutta koronan vaikutukset valitettavasti näkyvät tilastollisesti. Huhtikuussa 2022 hankkeeseen tuli kaksi työntekijää lisää ja kartoitus haasteellisen kohderyhmän tavoittamiseen on parantunut. Yhteistyökumppanuus on laajentunut oppilaitoksiin, varhaiskasvatuksiin, järjestöihin, sosiaali- ja terveyspalveluihin, kouluihin ja seurakuntiin. Tämä työmenetelmä syventäisi asiakkaan jo oppimaa, ja asiat tulisivat paremmin ymmärretyiksi ja näin asioihin olisi helpompi palata ja kerrata, jos opetetut asiat jäävät asiakasta mietityttämään. Kartoitusjaksot ja kotiäiti-hanke toteutetaan myös samoissa tiloissa, joten siirtyminen kartoitusjaksolta kotiäiti-hankkeeseen syventäisi ja saavuttaisi paremmat tulokset asiakkaan näkökulmasta tarkasteltuna. Työvälineen olisi hyvä tulla pysyväksi toiminnaksi tämän vuoksi. Osallistumalla kotiäiti-hankkeen tapaamisiin viisi kertaa tai halutessaan useammin, mikä on suotavaa, asiakas

saa todistuksen ja tapaamiskerrat täyttävät pohjoismaisen työvoimapalvelumallin mukaan yhden työnhaun.

Webropol-kysely ja jaksojen haastattelut antoivat kuvan kohderyhmän kokemista haasteista kulttuurillisesti ja se olisi auttanut mielestämme muita maahanmuuttajia paremmin, jos olisimme saaneet osallistujia näihin enemmän. Olisimme voineet pureutua asioiden juurisyihin syvemmin.

3.1 Palveluohjauksellinen työote

Kuvassa tuomme esille palveluohjauksen neljä tavoitetta. Näiden tavoitteiden mukaan palveluohjauksellinen työote sekä palveluohjaus voivat olla merkittävä kustannussäästöjä aikaansaava panostus. Tässä on kuitenkin nähtävissä monen vaiheen suunnittelun tulos, toteutus, arviointi ja lopuksi kehittämisen tulos (Vestu 2017, 72).

Kuva 1 Palveluohjauksen tavoitteellisen ajattelun ja toiminnan malli (Vestu 2017, 72).

Mitä on sitten palveluohjaus ja palveluohjauksellinen työote? Se on monipuolista ja laajaa tietotaito-osaamista vaativa työtapa. Se on laaja-alaista yhteistyötä erilaissa verkostoissa. Asiakkaan toiveet, resurssit ja tarpeet määrittelevät sen, millainen verkostoyhteistyö jokaisen yksilöllisistä lähtökohdista tehdään. Jos verkostot toimivat, tulee tunnistaa asiakkaan palveluprosessit sekä myös niissä toimivien ammattilaisten työnkuvat. Tällöin

päästään yhteisymmärrykseen asiakkaan tavoitteista, jotka ovat asiakkaan edun mukaisia etenkin, kun ymmärretään miten eri työnkuvat täydentävät toisiaan. Tämä on myös jatkuvuuden edellytys (Vestu 2017, 50.) Asiakkaat, jotka ovat vaikeassa ja haastavissa elämäntilanteissa, vaativat sensitiivistä herkkyyttä työntekijältä. Tuija Nummela (2011) on tuonut väitöskirjassaan esille, että asiakkaat eivät ole välttämättä tietoisia oikeuksistaan ja henkilökohtaiseen yksilöohjaukseen pääsy on haastavaa. Nummelan mukaan työn kehittäminen edellyttää palveluohjauksellisen työotteen vahvistamista, asiakkaan osallisuutta tukevien työmenetelmien kehittämistä ja juurruttamista, sekä sähköisten palveluiden toimivuutta (Helminen 2016, 103).

1. Alkukartoitusjakso. Alkukartoituksessa käydään läpi oma aikaisempi osaaminen, oppimishistoria sekä työkokemus. Alkukartoituksessa haastattelu pitää tehdä maahanmuuttajalle sillä kielellä, jota hän ymmärtää riittävästi. Lähtökohtaisesti meidän palvelukielemme on ollut suomen kieli kahta asiakasta lukuun ottamatta. Apuna käytimme kieliavustajaa. Alkukartoitus on vaiheittain etenevä prosessi, jonka sisällön on oltava riittävän perusteellinen. Sen avulla voimme arvioida maahan muuttaneen palvelutarvetta sekä ohjata tarvittaviin palveluihin (Työ- ja elinkeinoministeriö 2021.)
2. Sosiaalinen verkostokartta -jaksossa kartta toimii visualisoinnin välineenä, joka konkretisoi asiakkaan verkostot näkyviksi. Verkostokarttaa luodaan teemoittain, jossa on kaikki asiakkaan omat verkostot sekä asiakas myös merkkaa numeraalisesti, kuinka lähellä tai kaukana ovat asiakkaan ystävät, perheenjäsenet, sukulaiset, ammattilaiset/työntekijät sekä naapurit/tuttavat ja muut läheiset. Vahvuutena tämän kaltaisessa menetelmässä on se, että saadaan verkostot nopeasti näkyviksi ja saadaan käsitys sosiaalisen verkostokartan toimijajoukon laajuudesta ja niiden välisistä suhteista ja

tätä kautta näemme myös mahdolliset aukot asiakkaan verkostoissa (Innokylä 2022).

3. Omat valinnat työn ominaisuuksille -jaksossa keskitymme asiakkaan jo ennalta tutustumiin työn ominaisuuksiin ja eri aloihin, ja sitä kautta asiakas pohtii mitä hyviä ominaisuuksia hänellä on ja mitkä asiat tai ihmiset ovat vaikuttaneet päätöksiin löytää koulutus- ja urapolku ja mitä odotuksia asiakkaalta löytyy työn ja koulutuksen suhteen. Asiakas on myös valinnut 10 huonoa ominaisuutta ja 10 hyvää ominaisuutta listasta, joita hän haluaa tulevassa työssä olevan. ForeAmmatti Omatoimi on digitaalinen palvelu työnhakuun, ja se on matalan kynnyksen palvelu, jossa keräät oman osaamisesi yhteen ja näet heti osaamiseesi sopivat avoimet työpaikat hakualueeltasi (Foreammatti 2022).

4. Omien taitojen kehittäminen -jakso on laajin kokonaisuus, jossa asiakas pystyy kartoittamaan omaa osaamistaan tekemällä mm. kehityssuunnitelman ja käyttämällä aikaa itselleen merkityksellisten osaamisalueiden tunnistamiseen. Tehdään yhdessä suunnitelma ja seurataan sen toteutumista ja asetetaan myös pienempiä välitavoitteita matkalle. *”Kun tuntee itsensä, voi rakentaa mielessään unelmiensa työpaikan ja sitä kautta ruveta hahmottamaan, millä alalla työskentelisi ja minkälaisissa tehtävissä. Haluaako esim. olla esimies vai asiantuntija.”* (Opetushallitus 2022.)

5. Asiakkaan palaute ja asiakkaan tunteet ja toiveet -jaksossa asiakas antaa palautteen jokaisen jaksotehtävän osioista ja siitä, mitä tunteita ne herättivät. Palaute on mielestämme toiminnan menestyksen mittari. Tämänkaltaisen tieto on organisaatiolle välttämätöntä eikä organisaatio saa hukata mahdollisuuksia, joita negatiivinen tai positiivinen palaute tarjoaa. Sanattoman ja epäsuoran palautteen tulkinta on aina

haasteellista, joten oli tärkeää saada asiakkaalta palaute suoraan joka jaksosta. Suorassa palautteessa palautteenantaja voi vaikuttaa paremmin viestin perillemenoon ja tulkintaeroista voidaan paremmin keskustella kasvokkain (Kupias ym. 2011, 16–17). Lisäksi asiakas pohtii, mitä hän haluaa elämäänsä lisää ja mitä toiveita hänellä on koulutuksen ja uravalinnan suhteen. Asiakasohjaajan tehtävä on näiden viiden jakson aikana suunnitella yksilöllinen palvelukokonaisuus ja seurata palvelujen toteutumista. Tärkeää on asiakasymmärryksen ja asiakkaan osallisuuden lisääminen, mikä näkyy asiakas- ja palveluohjaajien, sekä kuntien ja kolmannen sektorin yhteistyössä. Asiakkaan tilanteeseen etsitään sopivat palvelut riippumatta siitä, kuka palvelut tuottaa (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019.) Intensiivisen palveluohjauksen hyödyn näemme muunkielisten kotiäitien kohderyhmässä, koska he tarvitsevat paljon palveluita erinäisten haasteiden helpottamiseksi. Työvälineenä toimii oppimisena omasta elämästä, mitä kerrot eteenpäin. Oppimisesta tulee ikään kuin matka, joka sisältää eri vaiheita, vaiheita johonkin uuteen. Asiakkaan matkassa voi tapahtua yllättäviä käänteitä ja niihin liittyy myös luovuutta ja ennalta-arvaamattomuutta, mutta olet loppujen lopuksi oman elämäsi asiantuntija ja kun itse olet osallisena oman polkusi suunnittelussa, oma oppiminen siinä rinnalla lisää motivaatiota ja tavoitteet tulevat selkeäksi, ja tätä asiakasohjaaja tukee.

Yhteiskunnassamme, jossa aikuiset pyrkivät uudistamaan itsereflektiota, etsimme koko ajan uusia keinoja ymmärtää ja parantaa tätä luonnollista oppimistoimintoa. Kriittinen itsereflektio on aina prosessi, jossa itsestään selvien asioiden oikeutus ja pätevyys asetetaan koetukselle ja dialogisuus muodostuu keskeiseksi käsitteeksi ja juuri tämän vuoksi me pyrimme oppimaan, mikä toisen esittämissä väitteissä on pätevää ja yritämme saada omien väittämiemme pätevyyden toteennäytetyksi. Ymmärretään oma kokemus ja merkitys osallistumalla entistä täysimääräisemmin ja vapaammin yhteiskunnan aktiiviseksi toimijaksi (Mezirow 1995, 374.)

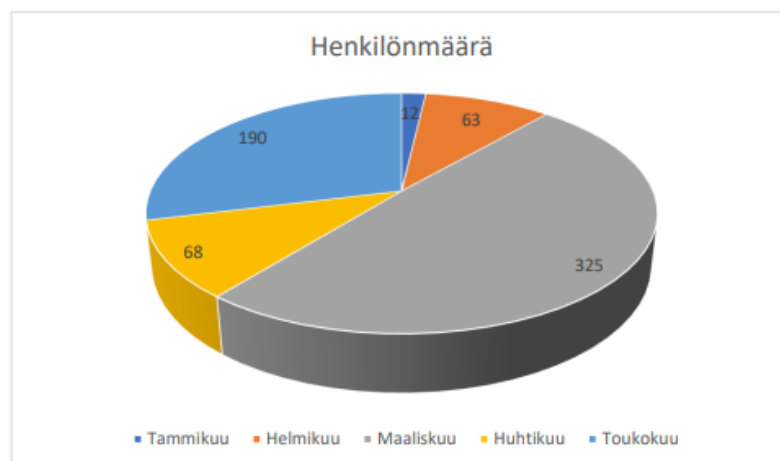
3.2 Toimintaympäristö

Tammikuussa 2022 alkoi maahanmuuttaja kotiäitien-hanke. Toiminta käynnistyi vaiheittain jalkautumalla paikkoihin, joissa kohderyhmä liikkui ja oleskeli. Tämän lisäksi järjestettiin pop-up -tapahtumia ostoskeskuksissa, sekä levittämällä tietoutta International Housen toiminnasta ja kotoutumisen osaamiskeskuksen kartoitusjaksoista varhaiskasvatukseen, oppilaitoksiin, yhdistyksiin ja järjestöihin. Etsivä ohjaaja tunnisti raportissaan, että suorat kontaktit asiakkaiden kanssa varmistavat parhaan lopputuloksen, sillä luottamus ja ymmärrys kehittyvät ohjaajan ja asiakkaan välillä paremmin.

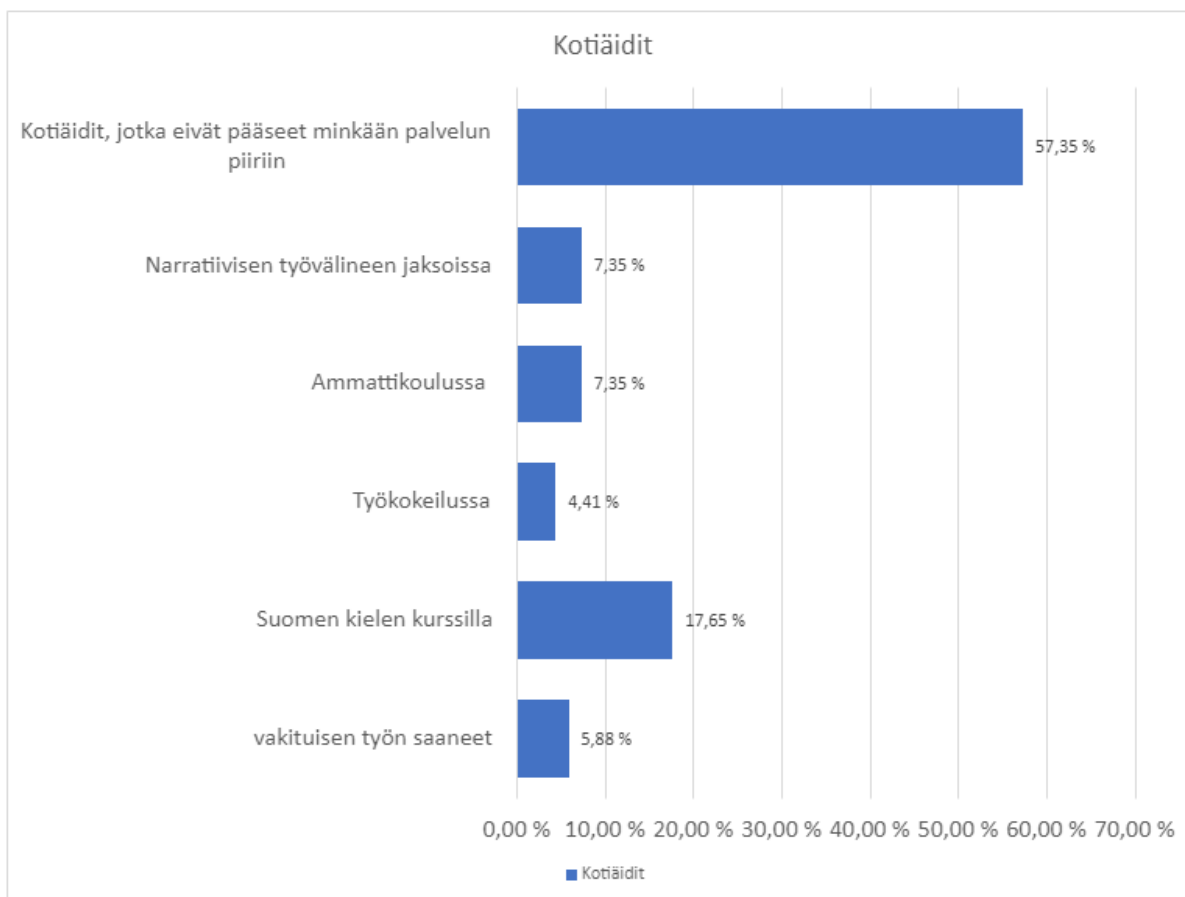
Kielimuurin ohjaaja koki työssään haastavaksi, koska hänellä ei ollut tulkkia mukana kentällä ollessaan, mikä myös itsessään estää kotiäitien aktiivisuutta. Epäsuorat kontaktit myös lisäsivät tietoa palveluista, jotka olivat kohderyhmälle suunnattuja ja hyödyllisiä. Myös ohjaajan ollessa mies, tämä esti maahanmuuttaja kotiäitien lähestymisen, koska kaikissa kulttuureissa tämä ei ollut sopivaa. Tammikuussa oli myös koronarajoitteet, jotka estivät tai ainakin hankaloittivat suoria kontakteja kohderyhmään päin. Kaikki tahot, jotka tekivät yhteistyötä maahanmuuttaja kotiäitien kanssa, olivat koronan vuoksi siirtäneet tapaamiset verkkoon välttääkseen suorat kontaktit taudin leviämisen vuoksi, ja myöskään tapahtumien järjestäminen ei ollut mahdollista. Kaikkien näiden hankaluuksien myötä aloitettiin kehittämään keinoja ja väyliä, jotka mahdollistaisivat kontaktoinnin jollain tasolla. Kartoitettiin oppilaitokset, jotka opettivat suomen kieltä maahanmuuttajille, sekä kotiäideille ja kartoitettiin myös kolmannen sektorin vaikuttajat koko Turun alueelta. Helmikuussa etsivä ohjaaja pääsi kertomaan Kotokoulutuksen oppilaille hankkeesta ja moninaisista palveluista, joita International House tarjoaa maahanmuuttajille, sekä kotiäideille. Kotoutumisen osaamiskeskuksen ja hankkeen esittely tapahtui verkossa yhteistyössä oppilaitoksien henkilökunnan kanssa. Vasta maaliskuussa koronarajoitteiden helpottuessa oppilaitokset avasivat ovensa tapaamiselle kasvokkain. Ohjaaja sai parikseen kaksi naisohjaajaa helpottamaan maahanmuuttajanaisten lähestymistä maaliskuun huhtikuun välisenä aikana. Kolmen hengen tiimissä työskentely alkoi tuottamaan tulosta ja pop-up

-tapahtumia järjestettiin kaksi. Jalkauduttiin iltapäiväkerhoihin ja puistoihin, joissa saatiin suoria kontakteja enemmän ja jaettiin kyselylomakkeita, joiden avulla saatiin tulevien asiakkaiden yhteystiedot. Kevään 2022 aikana kehitettiin suunnitelmia syksyn 2022 jatkotyöskentelylle, jossa yhteistyökumppaneina olisivat sosiaalityö, neuvolat sekä Kela. Tilastossa näkyy selkeästi koronan vaikutukset ja hankkeen aikataulu. Hanketta rajoittaa vaikeasti tavoitettava kohderyhmä. Taulukossa olevien kotiäitien määrästä ei ole luotettavaa tietoa, sillä, ei oltu tehty erillistä tilastoa maahanmuuttaja kotiäideistä. Suurin huippu on maaliskuussa, mutta kuten näemme, ne ovat tulleet oppilaitoksista, joilla on jo polku työllisyyteen ja koulutukseen, ja jotka eivät ole olleet suoranaisesti meidän kohderyhmämme.

Kuukausi	Henkilömäärä	
Tammikuu	12	Koronan vaikutus
Helmikuu	63	Koronan vaikutus
Maaliskuu	325	kiristillinen opisto
Huhtikuu	68	
Toukokuu	190	
Total	658	

Kuva 2 Koronan vaikutus kotiäiti hankkeeseen (Turun kotoutumisen osaamiskeskus, Dzebo 13.06.2022)

Kuva 3 Maahanmuuttajataustaisten kotiäitien työllistymis- ja kouluttautumispolku (Turun kotoutumisen osaamiskeskus 30.11.2022)

Tilastossa analysoidaan 68 maahanmuuttaja kotiäidin työllistymis- ja kouluttautumispolkua syys-marrasku 2022 aikana. Näin lyhyellä aikavälillä suurin osa kotiäideistä ei päässyt minkään palvelun piiriin. Oletetusti prosenttiluku pidemmällä tarkasteluvälillä tulee pienenemään kotiäideille, jotka eivät ole päässeet minkään palvelun piiriin. 42,65 % 68:sta kotiäidistä sai koulutuspaikan, ohjausta työllisyyden ja koulutuksen tukemiseksi, työkokeilupaikan tai työpaikan. Suurimman osallistujamäärän sai suomen kielen kurssit, kun taas vähiten kotiäitejä saatiin työkokeiluihin.

Turun kotoutumisen osaamiskeskus/International House Turku on moninainen palvelu maahanmuuttajille ja muunkielisten kotiäitien hanke on osa Turun osaamiskeskuksen hankkeita, joka toteutuu OKM-rahoituksella 2021–2023 välisenä aikana. Kokonaisuus on siis osa myös International House Turku

toimintaa. Osaamiskeskuksen kotiäiti-hankkeessa tarjotaan koulutukseen ja työllisyyteen liittyviä edistäviä palveluita ja ohjataan asiakkaita muiden palveluiden piiriin, Monitoriin/International House Turku.

Kotiäiti-hankkeen tavoitteena on tavoittaa kotiäidit, tukea ja neuvoa koulutukseen hakeutumisessa, työnhaussa, yrityksen perustamisessa ja kaikissa arjen tilanteissa ja ohjata edelleen muiden palveluiden piiriin. Lisäksi hankkeen tavoitteena on motivoida kotiäitejä uudelle uralle.

Yhteiskumppaneita ovat ELY-keskus, Turun kaupunki sekä TE-toimisto. TE-toimiston kanssa on tehty vähemmän yhteistyötä, koska kuntakokeilu on parhaillaan menossa. Asiakkaat ovat kuitenkin Turun kaupungilla jo valmiiksi asiakkaina.

Turun kaupungin ulkopuolisia yhteistyökumppaneita ovat oppilaitokset. Koulutusjaosto on erikseen ja siihen kuuluu kaikkien oppilaitosten edustajat. Yhdistykset ja järjestöt ovat mukana myös, mutta tällä hetkellä ei ole tehty niin paljon yhteistyötä kuin pitäisi. Maahanmuuttopalveluissa maahanmuuttoyhdistys on oleellinen osa verkostoa, jolle viestitään ja jonka kautta yritetään tehdä itseämme tunnetuksi. Lähinnä maahanmuuttoyhdistysten kanssa tehdään yhteistyötä. Turun sisällä on myös sisäiset yhteistyökumppanit, esimerkiksi työllisyyspalvelut. Sosiaali- ja terveystoimen ulkomaalaispalvelut ja hyvinvointialueet tulevat tärkeiksi kumppaneiksi. Osaamiskeskuksella on rajapintayhteistyöryhmä, jossa palvelujohtaja kertoi olevansa puheenjohtajana. Rajapintayhteistyöhön kuuluu mm. pakolaisten vastaanotto. Hyvinvointialueet tuottavat ne jatkossa (sosiaali- ja terveystoimen palvelut), mutta muut palvelut tulevat kaupungin vastuulle.

Uudet tilat mahdollistavat myös kotoutumispalvelut. Varhaiskasvatuksen puolelta on saatu palvelu uusiin tiloihin, joissa on saatavilla myös lastenhoitopalvelu. Tämä helpottaa lastenhoidollisia asioita, kun asiakas tulee asioimaan palvelussamme yhdessä lastensa kanssa. Tähän varhaiskasvatuspalveluun he saavat valtionosuuksia (Kotoutumisen osaamiskeskus palvelujohtajan haastattelu 3.5.2022.)

3.3 Kulttuuriset haasteet työllistymisessä ja kouluttautumisessa

Oma kulttuuriyhteiskunta ja oma kulttuuriympäristö opettaa ihmisille tietyn roolin tai käyttäytymismallin, ja tämä rakentaa ihmiselle tiettyjä odotuksia ja ennakkotietoja, miten toisten kanssa on mm. sopivaa toimia ja miten toiset käyttäytyvät. Maahanmuuttaja elää vieraan ja tutun maailman ristiriidassa ja yrittää sopeutua parhaansa mukaan tai ei (Kaikkonen 2004, 136.)

Opinnäytetöitä, artikkeleita ja muita asiaan liittyviä dokumentteja analysoidessamme havaitsimme, että edelleen näiden samankaltaisuuksien kanssa on samat haasteet. Varmasti kotoutumiseen laitetaan paljon resursseja tälläkin hetkellä, mutta onko ne kohdennettu oikein ja onko järjestelmä kotoutumiselle oikea?

4 KEHITTÄMISTYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Tavoitteemme on kehittää uusi työväline maahanmuuttajataustaisten kotiäitien työllisyyden ja koulutuksen tueksi. Tavoitteena on myös saada heitä kotiäiti-hankkeen sisältä osallistumaan tämänkaltaiseen työvälineeseen. Työväline on kohdennettu kotiäitien hankkeeseen ja rahoituksen jatkuvuuteen. Työvälineen yritämme saada pysyvään käyttöön. Työvälineen kehittäminen asiakastyöskentelyyn tulisi osaksi kolmipäiväistä kartoitusjaksoa, koska jakso on lyhyt ja tämän kaltainen työväline syventäisi asiakkaan oppimista, asiat tulisivat paremmin ymmärretyksi ja näin asioihin voisi paremmin palata. Velvoitteena osallistumista emme kuitenkaan saa toteutumaan, mutta kun asiakas on käynyt kaikki viisi jaksoa asiakasohjaajan luona, hän saa siitä todistuksen ja se täyttää TE-toimiston mukaan yhden työnhaun, jos asiakas on jo työttömänä työnhakijana. Asiakasohjaajan tulee kirjata tiedot käynneistä FOREAMMATIIN, joka on kattava digitaalinen pilvipalvelu työnhaun ja urasuunnittelun tueksi. Asiakkaan tulee myös itse liittää todistus käynnistä TE-toimiston omapalvelu-osioon, jotta tämä yksi työnhakukriteeri täyttyy.

Olennaista asiakaslähtöiselle kehittämistyölle on osallistaminen. Osallistaminen tarkoittaa, että kehitämme palveluita yhdessä eri osapuolten kanssa ja yritämme ymmärtää eri sidosryhmien näkemykset. Yhdessä tekemisen kautta luomme puitteet kehittämiselle, koska osallisuuden yhteiskehittäminen on sen onnistumisen edellytys. Emme vain ideoi, vaan selvitämme eri osapuolten tarpeita ja kokemuksia, ja tämä on ennakoivan kehittämistyön perusta. Tähän on tärkeää saada yhteisön jäsenet mukaan, ja siihen tarvitaan yhteenkuuluvuutta ja vuorovaikutusta. Osallistava työskentely helpottaa osallistumista ja itseilmaisu onkin tärkeää tämän kaltaisessa työskentelyssä. Työskentelytapana yhteiskehittäminen onkin prosessi, jossa yrityksen henkilöstö sekä asiakas ruokkivat toistensa luomisen kykyä. Osallistamisen ja kehittämistyön tarkoitus on hakea vuoropuhelua käyttäjien sekä kehittäjien välille ja luoda tavoite ja ymmärrys eri osapuolten tarpeista. Palveluiden kehittämisessä julkisella puolella toteutetaan demokratian periaatteita. Kaikilla tulisi kuitenkin olla mahdollisuus osallistua palveluiden kehittämiseen.

Demokraattinen aate voi olla kuitenkin esteenä, kun olemme kehittämässä uutta, varsinkin että meitä ohjaa ajatus, että meillä olisi määrällisesti tarpeeksi asiakkaita mukana työvälineen käytössä ja siksi emme voi tehdä vääriä johtopäätöksiä. Tämä ajatus ei ole pelkästään julkisella puolella, vaan myös yksityisellä sektorilla. Asiakkaita tulisi saada massoittain mukaan, jotta voidaan saada kerättyä luotettavia johtopäätöksiä asiakkaisen tarpeista. Kun osallistamme suuria määriä, määrä korvaa laadun, eikä osallistaminen voi olla syvällistä. Ei inspiroi eikä innosta. Kehittämistyön tarkoitus meidän mielestämme on laatuun panostaminen enemmän, kuin asiakasmäärien saamiseen. Innanen kirjoittaa, että palvelumuotoilutyö itsessään on osoittanut, että kun halutaan syvempää ymmärrystä asiakkaista niin asiakkaat eivät loppujen lopuksi ole niin erilaisia. 5–10 asiakkaan syvällisen osallistamisen jälkeen samoja asioita alkaa toistua ja merkittäviä uusia asioita ei tule esille, vaikka asiakkaiden määrää kasvatetaan. Suurestakaan pinnallisesta tiedosta ei saada tehtyä syvällisiä oivalluksia asiakkaiden tarpeista (Innanen 2018.)

Kehittämistyömme tarkoitus on yksinkertaistaa ja selkeyttää palveluita kohderyhmälle ja osallistaa asiakkaita erilaisen työvälineen käytölle. Asiakas huomaa, että olemme kiinnostuneet hänestä ihmisenä ja siitä, mitä heidän arkeensa kuuluu, vastaamalla samalla myös heidän tarpeisiinsa.

4.1 Tilastot

Opinnäytetyötä tehdessämme havahduimme siihen, että maahanmuuttaja kotiaideista ei löydy tilastotietoja. Onko kyseessä tietoinen suojelumekanismi, jonka takia tiedot ovat pimennossa vai eikö tilastoja vain yksinkertaisesti ole saatavilla. Katja Ståhlberg on tutkinut opinnäytetyössään narratiivisia menetelmiä turvakodissa tehtävässä asiakastyössä ja toteuttanut kansion erilaisista toiminnallisista menetelmistä. Tarkoitus Ståhlbergin opinnäytetyössä on sama, kuin meidän työssämme, vaikkakin kohderyhmä on eri. Asiakasta tuetaan tarkastelemaan omia selviytymiskeinojaan ja löytämään uusia tapoja selvittää tapahtumista. Asiakasta autetaan ymmärtämään omaa tilannettaan ja tekemään itsereflektiota (Ståhlberg 2016, 26). Toiminnalliset menetelmät

kuuluvat narratiiviseen työväläneeseen ja siihen ei kuulu pelkästään keskustelu, vaan myös toiminta. Kertomusten avulla asiakas voi rakentaa minuuttaan ja koota omaa elämäntarinaa ja mahdollisesti säädellä tunteitaan ja tunnistaa omia voimavarojaan (Ståhlberg 2016, 28.) Omassa opinnäytetyössämme asiakkaan kanssa tehtävät jaksot kootaan lopuksi pdf-muotoon materiaaliksi asiakkaan omaan käyttöön, ja asiakas saa itselleen merkittävän kokonaisuuden työskentelystään ja saa konkreetian tavoitteelleen ja myös tutkia syvemmin myös omia päämääriään ja tavoitteitaan ja voi niihin myös palata ja muuttaa tarvittaessa suuntaa. Ståhlberg kertoi työssään, että näkee toiminnallisten menetelmien hyödyn merkittävänä, koska se toimii hajanaisten ajatusten ja tarinallisten katkelmien kokoajana ja hahmottajana. Olemme samaa mieltä siitä, että jokainen haluaa tulla nähdyksi ja kuulluksi. Toiminnallisia menetelmiä myöskin ovat ajatus- ja tunneprosessit, joilla luovasti prosessoidaan ajatuksia, ja tällä tavoin löytyy jatkuvasti uusia näkökulmia (Ståhlberg 2016, 48–49).

Manu Jalonen on tutkinut pro gradu -tutkielmassaan maahan muuttaneiden työllistymisväyliä Suomessa ja alueellisesti ja analysoinut työllistymiseen vaikuttavia muuttujia. Muuttujia olivat tässä tapauksessa sukupuoli, ikä, maahanmuuttosyy, asumisaika, kielitaito sekä koulutus. Tutkimuksen perusteella voidaan havaita, että työharjoittelun tai palveluiden kautta työllistyttyäessä hakemukseen nähden, työllistytään enemmän kuin sosiaalisten kontaktien kautta. Erottelevia tekijöitä ovat kielitaito ja Suomesta saatu tutkinto. Hyvä sosiaalinen pääoma aktivoi ihmisten toimintaa ja vaikuttaa tätä kautta eri asioiden tiedonsaantiin. Sukupuolten välisiä eroja maahan muuttaneiden työllistymisväylissä esiintyy jonkin verran. Eniten eroavat hakemuksen kautta työllistymisessä, mikä on naisilla yleisempää. Ikä vaikuttaa työllistymisväyliin hakemuksen perusteella vähentävästi, mutta 25 vuoden ikävuoden jälkeen kysyminen suoraan työnantajalta kasvaa. Korkeakoulutettuja työllistyy hakemuksen perusteella jopa kolmannes, mikä tarkoittaa 13 prosenttiyksikköä eroa muihin koulutusasteisiin nähden. Yli 10 vuotta Suomessa asuneet hakemuksen perusteella työllistyvät paremmin kuin 1–4 vuotta asuneet. Tulosten mukaan TE-toimisto on työllistänyt pääasiassa vanhempaa maahan muuttanutta ikäluokkaa 6 prosenttia. Tulosten raportointi ei kuitenkaan ole

välttämättä luotettavaa, koska kerätty tieto on itseraportoitua ja siihen liittyvät tulkinnalliset haasteet ja erilaiset tutkimusmenetelmät (Jalonen 2021, 65–71).

	Yksityisen työn- välityksen kautta	Kysyin töitä suoraan työnan- tajalta	Työnan- taja otti suoraan yhteyttä minuun	Ystävien tai tutta- vien kautta	Lähetin hakemuksen työpaikka- ilmoituksen perusteella	Opintoihin liittyvän työhar- joittelun kautta	TE- toi- miston kautta
Uusimaa (768)	4,96	27,38	11,89	24,70	18,73	6,54	5,80
Varsinais-Suomi (225)	6,23	21,37	8,17	17,23	26,17	13,49	7,33
Satakunta (183)	9,39	28,10	10,87	22,88	9,34	10,33	9,09
Kanta-Häme (147)	6,02	26,60	4,19	33,41	17,35	7,03	5,40
Pirkanmaa (237)	4,30	27,45	4,90	20,92	20,97	15,64	5,81
Päijät-Häme (175)	8,68	26,78	9,98	23,45	10,46	12,35	8,30
Kymenlaakso (127)	10,59	33,61	7,76	23,91	12,89	7,58	3,64
Etelä-Karjala (149)	2,55	38,26	10,92	17,85	13,90	7,97	8,55
Etelä-Savo (138)	7,80	33,38	10,03	19,05	8,80	12,57	8,36
Pohjois-Savo (180)	2,87	38,04	13,58	19,36	11,59	9,27	5,29
Pohjois-Karjala (174)	3,60	27,82	10,31	13,97	19,21	13,10	12,00
Keski-Suomi (172)	4,20	23,33	16,30	21,31	16,23	10,37	8,25
Etelä-Pohjanmaa (159)	3,71	34,83	10,10	25,52	10,83	9,17	5,85
Pohjanmaa (179)	7,68	34,58	7,51	25,35	12,37	9,63	2,89
Keski-Pohjanmaa (160)	3,33	30,01	14,74	24,52	16,15	6,80	4,45
Pohjois-Pohjanmaa (243)	5,38	32,89	14,57	19,18	15,47	6,65	5,87
Kainuu (151)	3,68	31,34	13,14	12,35	13,60	13,24	12,64
Lappi (141)	1,76	32,57	17,62	14,45	12,71	13,09	7,79

Kuva 4 Maahan muuttaneiden työllistymisväylät maakunnittain (Jalonen 2021, 54)

	Yksityisen työn- välityksen kautta	Kysyin töitä suoraan työnan- tajalta	Työnan- taja otti suoraan yhteyttä minuun	Ystävien tai tuttavien kautta	Lähetin hakemuksen työpaikka- ilmoituksen perusteella	Opintoihin liittyvän työharjoit- telun kautta	TE- toimiston kautta
SUOMESSA SUORITETTU KOULUTUS (3517)							
Ei tutkintoa	4,40	27,00	14,14	33,45	12,03	4,05	4,94
Peruskoulu tai vastaava oppimäärä	8,19	27,41	4,47	18,30	19,95	5,61	16,07
Toinen aste	7,45	29,53	8,40	14,51	16,60	15,37	8,14
Korkeakoulutus	3,69	26,06	8,51	16,79	33,24	8,34	3,36
ULKOMAILLA SUORITETTU KOULUTUS (3577)							
Ei tutkintoa	3,60	29,96	8,54	26,67	14,22	6,89	10,12
Peruskoulu tai vastaava oppimäärä	6,09	28,38	7,56	25,36	15,89	8,77	7,95
Toinen aste	6,69	24,29	11,90	26,11	15,80	9,55	5,67
Korkeakoulutus	4,68	29,82	12,27	18,14	23,42	7,80	3,87

Kuva 5 Maahanmuuttaneiden työllistymisväylät koulutuksen mukaan (Jalonen 2021, 50)

	Myönnettyt luvat
Humanitääriset perusteet	2100
- joista kiintiöpakolaisia	727
- turvapaikkamenettelyn kautta	1373
Työnteko	5437
- joista 'muu peruste'*	2497
- elinkeinonharjoittaminen	57
Opiskelu	3993
Suomalainen syntyperä	474
Perheside	5304
- joista avioliitto	1674
- lapset	2654
- muu omainen	246
- suomen kansalaisen perheenjäsen	730

Kuva 6 Maahanmuuttoviraston myöntämät ensimmäiset oleskeluluvat lupaperusteen mukaan (Lainiala L & Säävälä M. 2010, 11)

5 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS

5.1 Kehittämistyön vaiheet

Alla olevaan taulukkoon olemme listanneet kehittämistyömme vaiheet.

Ensimmäisen vaiheen, eli kehittämistarpeen toteamisen, tarve havaittiin, kun toinen meitä työskenteli Turun kotoutumisen osaamiskeskuksessa. Tällöin havaittiin tarve kehittämistyölle, josta toinenkin meistä oli kiinnostunut ja hyppäsi mukaan tämän kehittämistyön toteuttamiseen. Alla listatut vaiheet on selitetty auki aina kolmannessa laatikossa.

Vaihe 1	Kehittämistarpeen toteaminen	Toisen meistä työskennellessä kohderyhmän kanssa, tarve tälle kehittämistyölle huomattiin
Vaihe 2	Kehittämistarpeen arviointi	Ongelma-alueen kartoitus
Vaihe 3	Esitutkimus	Selvitimme vaihtoehtoisia toimintatapoja ja etsimme teoreettiset perusteet kehittämistyölle
Vaihe 4	Kehittämistavoitteen asettaminen	Asetimme tavoitteeksi uuden työvälineen kehittämisen
Vaihe 5	Sitouttaminen ja toimeksiantajan toimintavalmiuden arviointi	Selvitimme, onko toimeksiantaja ja koulu yhtä mieltä kehittämistyön tarpeellisuudesta. Saimme tilauksen

		toimeksiantajalta ja veimme sen ohjaavalle opettajallemme
Vaihe 6	Kehittämistyötapojen suunnittelu	Toinen meistä työskenteli kohderyhmän kanssa
Vaihe 7	Toteuttamisaikataulun suunnittelu	Toimeksiantajan kanssa sovittu aikataulullisista asioista
Vaihe 8	Havainnointi	Havainnot tehtiin työskennellessä kohderyhmän kanssa
Vaihe 9	Työvälineen ideointi	Erilaisten työmenetelmien kokeileminen kohderyhmän kanssa
Vaihe 10	Asiakkaiden saavuttaminen	Asiakkaiden etsiminen järjestöistä ja yhdistyksistä sekä harrastus- ja vapaa-ajan toiminnoista
Vaihe 11	Työvälineen kokeilu	Viiden saavutetun asiakkaan kanssa työskentely narratiivisen työvälineen kanssa sekä Webropol kyselyn toteuttaminen
Vaihe 12	Työvälineen käyttö	Viiden kerran yksilöohjaus (jaksot), palvelut räätälöidään asiakkaan ympäri

Vaihe 13	Raportointi	Opinnäytetyön tulosten raportointi toimeksiantajalle sekä oppilaitokselle
Vaihe 14	Tulokset käyttöön	Hankerahoituksen jatkuvuuteen
Vaihe 15	Toimintamallin vakiinnuttaminen	Työvälineen käyttööotto pysyväksi toimintamalliksi
Vaihe 16	Jatkokehittäminen ja sen vaikuttavuus	Tulevaisuuden näkymät työllisyydessä ja koulutuksessa

Taulukko 1 Kehittämistoiminnan vaiheet

5.2 Haastattelu ja kysely tiedonkeruun menetelminä

Alkaessamme tehdä työvälinettä, tiedonkeruussa havaittiin erilaisia haasteita koskien kohderyhmän henkilökohtaista elämää, jolloin asiakasohjaajan tavoitteena on tukea asiakasta kuvailemaan havaitsemiaan ongelmia ja niihin liittyviä juurisyitä. Työvälineemme tarkoituksena on, että asiakkaan voimavaroja tuetaan haastattelussa ja etsitään asiakkaan kertomista asioista positiivisia poikkeuksia. Asiakas alkaa huomaamaan erilaisia merkityksiä kertomastaan, ja tällä tavoin ihmiselle kehittyä tunne omasta aktiivisesta toimijuudesta. Asiakas alkaa tarkastelemaan, mitä kerrotuista asioista seuraa ja mitä positiivisia vaikutuksia niistä syntyy asiakkaan elämään. Käytyjen jaksojen jälkeen asiakas saa jaksojen dokumentit itselleen. Esimerkkinä kohderyhmän työllisyyden ja koulutuksen haasteet ja kielitaito. Nämä ovat jo itsessään elämäntarinan katkaiseva muutos. Mitä asioita voin tehdä näiden asioiden

eteen? Mikä on oma panostukseni, että oma elämäntarina, kriisi tai katkos ylitetään.? Mitä vaikutuksia tällä on omaan elämänlaatuuni?

Käytimme kvalitatiivista- ja kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Nämä ovat toisiaan täydentäviä menetelmiä, ja ne voidaan yhdistää saadaksemme syvällisempiä tuloksia. Määrällisistä tiedoista saadaan luvut, joista voidaan havaita tutkimuksen laajempia näkökulmia, kun taas laadullisista tiedoista tutkijat saavat syvällisempiä yksityiskohtia, jolloin havaitut johtopäätökset saavat syvällisemmän merkityksen. Laadullista tutkimusta voidaan toteuttaa haastatteluissa, erilaisissa kohderyhmissä, tapaustutkimuksissa sekä avoimissa kyselytutkimuskyselyissä (SurveyMonkey 1999–2022.) Tämän takia valitsimme haastattelun, mutta myös kyselyn toteuttamisen. Tarkoituksemme oli kyselyn ja haastattelun kautta saada nimenomaan näitä syvällisempiä tuloksia, mutta myös lukuja. Kehittämistyö voi saada alkunsa erilaisista lähtökohdista, kuten organisaation kehittämistarpeesta tai halusta uudistua ja kehittyä.

Kehittämistyön tarkoituksena onkin siis ratkaista käytännön ongelmia ja tuottaa uusia ideoita, käytäntöjä, tuotteita tai palveluita. Kehittämistyössä ei ainoastaan kuvailla ja selitetä asioita, vaan siinä etsitään jatkuvasti parempia vaihtoehtoja ja viedään asioita käytännössä eteenpäin. Kehittämisprosessi voidaan jakaa kuuteen eri osa-alueeseen. Nämä osa-alueet ovat: kehittämiskohteen tunnistaminen ja alustavien tavoitteiden määrittäminen, kehittämiskohteeseen perehtyminen teoriassa ja käytännössä, kehittämistehtävän määrittäminen ja kehittämiskohteen rajaaminen, tietoperustan laatiminen sekä lähestymistavan ja menetelmien suunnittelu, kehittämishankkeen toteuttaminen ja julkistaminen eri muodoissa sekä kehittämisprosessin ja lopputulosten arviointi.

No miten näissä onnistuimme? Toteuttaessamme tutkimusta, huomasimme tarvitsevamme tietoa suoraan kohderyhmältä ja päädyimme toteuttamaan Webropol-kyselyn sekä haastattelun heille, jotka kehittämäämme työvälineeseen lähtivät mukaan. Lähetimme Webropol-kyselyn sähköpostitse 15:lle maahanmuuttajataustaiselle kotiäidille kotiäiti-hankkeen sisältä ja saimme vain yhden kokonaan täytetyn kyselylomakkeen takaisin, joten tiedon saanti tätä kautta jäi hyvin ohueksi. Työvälineemme sisältää viisi jaksoa, joista jo

kerroimmekin. Näistä 15 maahanmuuttajataustaisesta kotiäidistä saimme työvälineeseen osallistumaan viisi, joista kolme kävi vain yhden jakson, eli alkukartoituksen, yksi kävi kaksi jaksoa ja yksi kolme jaksoa viidestä. Heitä tavoiteltaessa jatkamaan jaksoja, syynä poissaoloille oli sairastuminen, lapsen sairastuminen, unohtaminen tai heitä ei enää vain tavoitettu. Tältäkin saralta saamamme tieto jäi erittäin ohueksi.

5.3 Haastattelun ja kyselyn toteutus

Webropol-kysely lähetettiin 15:lle kotoutumisen osaamiskeskuksen maahanmuuttajataustaiselle kotiäidille. Ensimmäiseen kyselyyn annettiin vastausaikaa pari viikkoa ja vastata sai ruotsiksi, suomeksi tai englanniksi. Seuraavaan kyselyyn saatekirjettä muutimme siten, että osallistumalla kyselyyn asiakas saisi viiden kerran yksilöohjauksen koulutukseen ja työllisyyteen liittyvissä asioissa. Kolmanteen kyselyyn laitoimme kieliavustajan mahdollisuuden ja ohjasimme asiakkaita alkuinfoon, Monitori Turkuun ja neljännen kyselyn saatekirjeeseen laitoimme suoran numeron kotiäiti-hankkeen asiakasohjaajalle. Kaikkien näiden erilaisten metodien kautta ei syntynyt kuin yksi asiakasvastaus. Kaiken kaikkiaan aikaa meni uudelleen lähettämisen kanssa hieman yli kuukausi.

Tästä voimme päätellä sen, että kun vertaamme jaksoihin osallistuneita viittä maahanmuuttajataustaista kotiäitiä, olemme saaneet tietoa enemmän heiltä, kuin Webropol-kyselyn kysymyksiin vastanneihin. Kaikki kysymykset olivat samantyyppisiä avoimia kysymyksiä, kuin jaksoihin osallistuneilla asiakkailla. Jaksoihin osallistuneilla asiakkailla kysymykset olivat syvempiä kokonaisuuksia. Luottamus syntyy lähikontaktista asiakasohjaajan sekä asiakkaan välillä paremmin, kuin anonyyminä vastatessa. Webropol-kyselyn tulokset voisivat olla erisuuntaisia, jos vastaajat olisivat olleet motivoituneita tai heidän olisi pitänyt vastata kyselyyn velvoitteena. Kysely oli kuitenkin vapaaehtoinen, sen vuoksi vastaukset jäivät määrällisesti pieneksi. Kohderyhmän vastauksista olisi ollut hyötyä, jotta olisimme saaneet tärkeää tietoa kulttuurillisesti sekä työllisyyden ja koulutuksen laadun parantamiseksi.

Jatkoidea kehittämistyön hankkeelle on pidempi aikaväli kyselyissä ja määrällisesti suuremmalle asiakasryhmälle suunnattuna. Haasteeksi työskentelyn teki myös se, että kaikilla asiakkailla ei ollut käytössään sähköpostiosoitetta. Jaksojen toteuttamisessa kyselyn voisi yhdistää jaksojen kanssa toteutettavaksi. Näin voisimme saada syvempää dataa kohderyhmän vastauksista, ja vastauksiin vastattaisiin paremmin tuen avulla. Asiakasmäärien lisääntyminen pidemmällä aikavälillä toisi enemmän tuotosta työvälineen käytöstä myös palautteen näkökulmasta. Jatkoidea myös seuraavaan kehittämistyön hankkeeseen on jaksoihin osallistuneiden asiakkaiden työllisyyden ja koulutukseen pääsy näiden jaksoiden avulla. Kuinka moni työllistyi ja sai koulutuspaikan yksilöohjauksen myötä? Kuinka monen elämänhallinta parantui ja jne.? Mitä muutoksia tämänkaltaisen työskentely toi asiakkaalle lisää omaan elämänhallintaan? Kehittämistyö muunkielisten kotiäitien suhteen on hyvin tarvelähtöinen, joten lähtökohdat olisivat olleet opinnäytetyöhön hyvät. Alkuvaiheessa jo huomasimme kuitenkin, että epävarmuutta toi kotiäitien saaminen käyttämään työvälineitä, sekä Webropol-kyselyihin vastaaminen ja tiedon saaminen kyselyistä oli jopa suorastaan mahdotonta. Toinen kehittämisidea voisi olla kontaktointi Kelaan ja sieltä tieto kodinhoidontuella oleville kotiäideille kotiin, koska silloin heillä olisi jo valmis polku ja tieto työllisyyteen sekä koulutukseen, kun lapsi täyttää 3 vuotta ja kotiäidit siirtyvät mahdollisesti työttömiksi työnhakijoiksi.

5.4 Haastattelun ja kyselyn analyysi

Tutkimustulosten analysoinnissa hyödynnettiin sisällönanalyysia jaksoiden haastatteluiden osalta. Tämän tavoitteena on tutkimusaineistosta löytää jonkinlainen logiikka. Sen jälkeen aineisto pelkistetään, jaetaan osiin ja tiivistetään. Tätä prosessia ohjaa tutkimuskysymykset tai ongelma, ja tämän jälkeen aineistosta muodostetaan johdonmukainen kokonaisuus (Tuomi ym 2002, 110.)

Sisällönanalyysissä keskitytään siihen, mistä asioista, aiheista ja teemoista aineisto kertoo. Aineiston sisällöstä pyritään tekemään johtopäätöksiä (Vuori, N.D). Pyrimme analyysitavalla keräämään aineiston pohjalta pääpointit kohderyhmämme haasteista kouluttautumisessa ja työnhaussa Suomessa. Sisällönanalyysia voi pitää paitsi yksittäisenä metodina, myös väljänä teoreettisena kehyksenä, joka voidaan liittää erilaisiin analyysikokonaisuuksiin. Sen avulla voidaan tehdä monenlaisia tutkimuksia (Tuomi ym 2018, 103.) Selittävä analyysi perustuu aina teoriaan ja se pyrkii vastaamaan miksi-kysymyksiin. Tuottamamme Webropol-kyselyn avulla pyrimme saamaan vastauksia kyseisen kohderyhmän koulutuksen sekä työnhaun haasteisiin suoraan heiltä itseltään. Kyselyn idea on hyvin yksinkertainen. Kun haluamme tietää, mitä ihminen ajattelee tai miksi hän toimii niin kuin toimii, on järkevä kysyä asiaa häneltä (Tuomi ym 2018, 55). Sisällönanalyysin ensimmäinen vaihe on alkuperäisdatan pelkistäminen siten, että aineistosta karsitaan tutkimukselle epäolennainen pois. Tuomen 2018 mukaan, sisältöanalyysin eteneminen on seuraavanlainen: kyselyjen lähettäminen, aineistojen lukeminen ja sisältöön perehtyminen, pelkistettyjen ilmausten etsiminen ja alleviivaaminen, pelkistettyjen ilmausten listaaminen, samankaltaisuuksien ja erilaisuuksien etsiminen pelkistetyistä ilmauksista, pelkistettyjen ilmausten ryhmittely/yhdistäminen ja alaluokkien muodostaminen, alaluokkien yhdistäminen ja niistä yläluokkien muodostaminen ja viimeisenä yläluokkien yhdistäminen pääluokiksi tai yhdistäväksi luokaksi ja kokoavan käsitteen muodostaminen (Tuomi ym 2018, 106.) Kyselymme vastauksien kanssa toimimme analysoimalla vastaukset tämän aineistolähtöisen sisällönanalyysin etenemisohjeen mukaan.

6 KEHITTÄMISTYÖN TULOKSET

Tässä luvussa esittelemme kehittämistyön tulokset hyödyntämällä pääteemojamme, joita käytimme kyselyn ja haastattelun toteuttamisessa. Käytimme näissä kolmea eri teemaa: koulutus, työllisyys ja kulttuuri. Kuten aikaisemmin kerroimme, viisi maahanmuuttajataustaista kotiäitiä aloitti työväliseemme jaksot, mutta kukaan heistä ei käynyt niitä loppuun asti. Tällöin saamamme tulokset jäivät hyvin ohuiksi. Myös koska Webropol-kyselyyn vastasi vain yksi henkilö, emme kokeneet saavamme haluamiamme tuloksia.

6.1 Koulutus ja työllisyys

Alla kerromme Webropol kyselyn kysymykset ja yhden maahanmuuttajataustaisen kotiäidin vastaukset koskien koulutusta ja työllistymistä.

Mikä on unelmiesi koulutus? *Varhais ja kasvatuksen opettaja tai sosionomi(sosiaaliohjaaja).*

Mitkä asiat ovat olleet esteenä sinun kouluttautumisellesi? *Normaalisti olen valmistunut ekonomiksi yliopistosta, ja työskentelin maahanmuuttaja alalla. Sitten muutin Suomeen pakolaisena ja kaikki alkaa alusta. Nyt suomen kieli ja minun vielä pieni poika.*

Koetko koulutukseen hakeutumisen vaikeaksi? Kerro esimerkkejä. *Ei, minusta koulutukseen hakeutuminen ei ole vaikeaa. Pääsykoe voi olla vaikea, suomen kielen takia.*

Onko jotkut asiat tai henkilöt sinun koulutuksesi esteenä? (esimerkiksi perhesuhteet, taloudellinen tilanne) Jos on, miten? *Kyllä on. Minun poika on vielä pieni. Minun täytyy odottaa että hän aloittaa päiväkotiin. Ja totta kai taloudellinen tilanne myös vaikuttaa. Esimerkiksi Turun yliopistossa on yksi ohjelma, joka kestää 1,5 vuotta. Se on ihan hyvää niille, jotka haluavat työskennellä maahanmuuttajaa alalla. Mutta sen hinta on 3200 euroa.*

Mikä on sinun unelmiesi työ? Miksi? *Minä haluan auttaa ihmisiä, varsinkin maahanmuuttajia ja lapsia. Ja tykkään oppia uusia tietoja. Siis voin olla varhais- ja kasvatuksen opettaja ja työskennellä lasten kanssa ja voin oppia lapsuudesta enemmän. Tai toinen vaihtoehto, voin työskennellä maahanmuuttajan alalla ja auttaa heitä, ja oppia tästä alasta enemmän.*

Oletko saanut apua työnhakuun ja työllistymiseen? Jos olet, miten? *Olen äitiys lomalla, siis en ole saanut vielä.*

Oletko kokenut syrjintää työnhaussa? Jos olet, millaista? *En ole vielä hakenut työpaikkaa.*

Mitä haasteita sinun työnhaussasi on? Kerro esimerkkejä. *En ole vielä hakenut työpaikkaa. Mutta joskus se pelottaa minua että olen muslimi nainen ja minulla on huivi. Joskus ihmiset luulevat minun olevan lukutaidottomia, vaikka olen yliopistotutkinnon suorittanut. Ennakkoluulo pelottaa minua.*

6.2 Kulttuuri

Alla kerromme Webropol kyselyn kysymykset ja yhden maahanmuuttajataustaisen kotiäidin vastaukset koskien kulttuuria.

Mistä kulttuurista olet kotoisin? *Olen kotoisin turkkilaista ja islamilaisesta kulttuurista.*

Miten sinun kulttuuriasi kunnioitetaan työnhaussa? Kerro esimerkkejä. *En ole varma.*

Miltä oman kulttuurisi kanssa eläminen tuntuu Suomessa? Kerro esimerkkejä. *Se tuntuu joskus vaikealta joskus hyvältä. Olen turkkilainen, muslimi nainen. Esimerkiksi meidän kulttuurissa on naapurisuhte ja se on niin tärkeä. Siis joskus tunnen itseni yksinäiseksi. Ja meillä on omat juhlat. Ja totta kai Suomessa emme voi juhlia samalla tavalla. Pidän edelleen Suomessa asumisesta ja mielestäni olen eri väri Suomen puolesta.*

Miten sinun oma kulttuurisi on vaikuttanut työnhakuun tai kouluttautumiseen Suomessa? Kerro esimerkkejä. *Minusta normaalisti sen pitäisi tehdä hyvä vaikutus, jos minua ei syrjitä. Esimerkiksi minun uskonnossa työ on niin tärkeä asia. Sinun täytyy tehdä työtä niin rehellisesti. Esimerkiksi, mitään työpaikan materiaalia ei saa käyttää omaan työhön. On kiellettyä edes tulostaa paperia työpaikalta omaa työtä varten. Ja myös esimerkiksi sinun tulee olla ystävällinen ihmisille ja olla hyvä ryhmätyössä. Opin paljon turkkilaisesta työkulttuurista. Esimerkiksi kärsivällisyyttä ja kykyä tehdä monia asioita samanaikaisesti. Ja myös olen tottunut joustaviin työaikoihin.*

Mitkä sinun kulttuurisi arvot ovat samanlaisia suomalaisen kulttuurin kanssa? *Molemmissa kulttuureissa on hyvät ja huonot puolensa. mutta en voi ajatella puolta, joka olisi hyvin samankaltainen toistensa kanssa.*

Mitkä sinun kulttuurisi arvot ovat erilaisia suomalaisen kulttuurin kanssa? *Turkkilainen kulttuuri on lämpimämpää ja ihmissuhteet tärkeät, mutta suomen kulttuuri kylmempää ja yksilöllisempää.*

6.3 Haastateltavien toiveet ja tarpeet työkykyä ylläpitäviksi toiminnoiksi

Tärkeää on, että maahanmuuttajien tarpeet huomioidaan, kun palveluita järjestetään sekä heille tarjotaan kotoutumista edistäviä palveluita ja toimenpiteitä. Tämä on kuitenkin kaksisuuntainen prosessi, jossa maahanmuuttaja hankkii myös työelämässä tarvittavia tietoja ja tämä edellyttää sitoutumista, sekä yhteiskuntatasolla ja myös maahanmuuttajalta itseltään. Varmasti maahanmuuttajien etniset suhteet edistävät kotoutumista sekä yhteenkuuluvuuden tunnetta. Asenneilmapiiri on myös merkittävä kotoutumisen edellytys (Työ- ja elinkeinoministeriö 2022.)

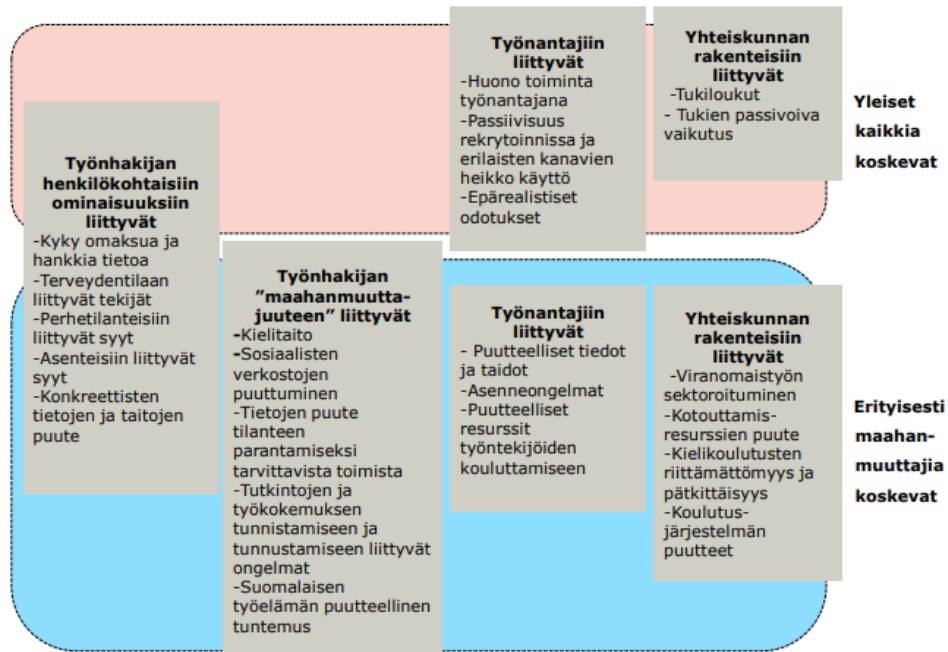
Maahanmuuttajat ovat tilastokeskuksen mukaan kantaväestöä nuorempia, joten maahanmuuttajien kohdalla ikä ei vielä vaikuta työkykyyn niin kuin kantaväestöllä. Iän karttuessa myös maahanmuuttajilla sairauksien määrä lisääntyy (Holm ym. 2008, 19, 28.) Arvioitaessa sairauksien ja vammojen määrää työkykyyn, mikä on olennainen tekijä, havaitaan maahanmuuttajien

olevan hieman terveempiä kuin kantaväestön. Alle 45-vuotiaista kantaväestön palkansaajista noin 75 %:lla ei ole lainkaan lääkärin toteamia vammoja tai sairauksia. Maahanmuuttajien kohdalla 81 %:lla ei ole lääkärin toteamia sairauksia tai vammoja (Holm ym 2008, 22, 28.) Ruotsalaistutkimuksessa on todettu, että sosiaaliluokalla on merkitystä naismaahanmuuttajien työhön liittyvään terveydentilaan. Palkalla, ammatillisella statuksella ja asemalla työyhteisössä, sekä lisäksi sukupuoleen tai etniseen taustaan liittyvällä syrjinnällä, epäsuotuisalla fyysisellä ja psykososiaalisella työympäristöllä ja taitojen päivittämisen huonolla mahdollisuudella on työterveyttä heikentäviä vaikutuksia (Akhavan 2006.) Tämä peilautuu suoraan työkykyyn ja sen ylläpitoon.

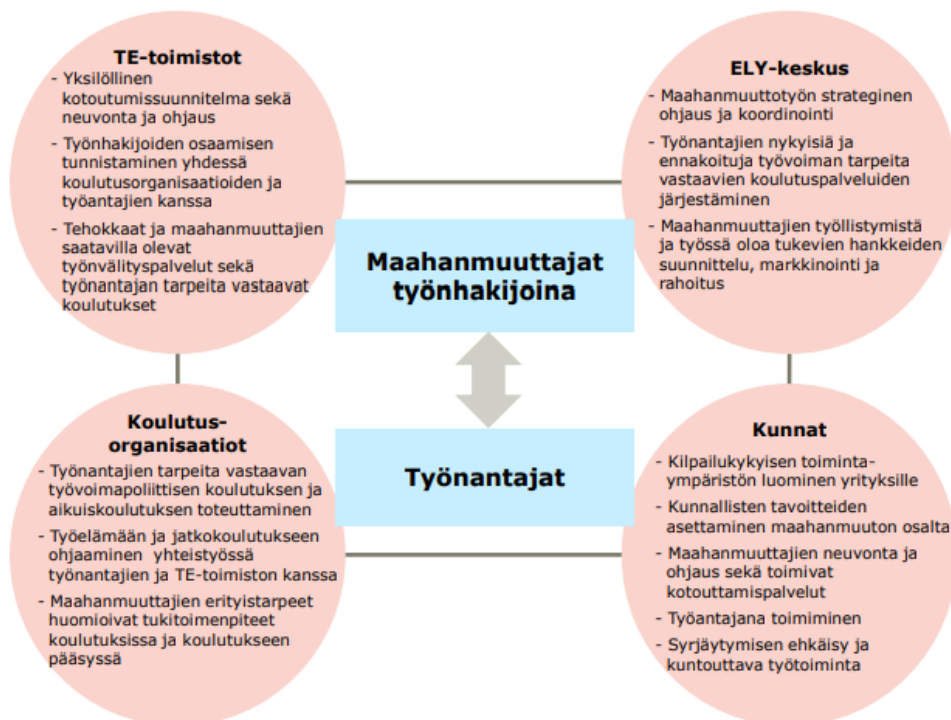
6.4 Haastateltavien esteet työkyvyn ylläpidolle ja työhön pääsyn haasteet

Koska edelleen puhutaan maahanmuuttajista marginaalisena ryhmänä niin lainsäädäntöä tai palvelujärjestelmää ei kehitetä tämän ryhmän näkökulmasta. Palveluprosessit ovat turhan monimutkaisia ja byrokraattisia. Olisi tärkeä valita jokin maahanmuuttajan kannalta keskeinen prosessi, joko alkuvaiheen maahanmuutto tai yrityksen perustaminen. Näin pystyttäisiin tarkastelemaan yksityiskohtaisemmin virkailijoiden ja asiakkaiden näkökulmasta millaisia maahanmuuttajuudesta syntyviä kustannuksia ja perusteluita prosessiin liittyy (Sisäministeriö 2011, 63.)

Alla olevassa kuviossa on havainnoitu asioita, jotka koskevat työllistymisen esteitä. Jaottelu on tehty työnhakijan yksilöllisiin ominaisuuksiin, maahanmuuttajuudesta ja työnantajista johtuviin tekijöihin sekä yhteiskunnan ja palvelujärjestelmän koskeviin tekijöihin. Esteet työllistymiselle jaettiin kaikkia työnhakijoita koskeviin ja myös erityisesti maahanmuuttajia koskeviin esteisiin (Sisäasiainministeriö 2011, 18.)

Kuva 7 Työllistymisen esteet (Sisäasiainministeriö 2011, 18)

Kuva 8 Toimijaverkosto (Sisäasiainministeriö 2011, 56)

Kuten yllä olevasta kuviosta voimme havaita, työllisyyden edistäminen ei ole yksittäisen toimijan käsissä, vaan miten saadaan kokonaisuus toimimaan? Miten siitä saadaan verkkomainen prosessi? Yksi hyvä toimija prosessissa ei voi maahanmuuttajien työllistymistä ratkaista (Sisäasiainministeriö 2011, 57).

Asia, jonka haluamme nostaa vielä esille on itsetuntemus ja itsetunto, joka on tärkein osa ihmisen elämää ja sen hallintaa. Tämä työväline auttaa pohtimaan omia vahvuuksia, haasteita ja tavoitteita ja auttaa hahmottamaan niitä valintoja, jotka ovat itselle merkityksellisiä. Jos asiakkaalla on huono itsetunto tai itsetuntemus, vaikuttaa se moneen eri osa-alueeseen, myös työllisyyden ja koulutuksen saavuttamiseen. Ihmissuhteet ja kielteiset kokemukset vaikuttavat siihen, että myös alamme arvioimaan itseämme negatiivisesti monin eri tavoin. Asiakas saattaa suhtautua asioihin hyvin henkilökohtaisesti, vaikka kyse olisikin ihan normaaleista arjen toiminnoista, ja se aiheuttaa ristiriitoja ja ehkä myös hämmennystä. Kun luottamus omiin kykyihin on heikko, on vaikea edes yrittää, mikä taas heikentää uskoa omiin mahdollisuuksiin. Siksi onkin mielestämme tärkeää myös tutkia tätä näkökulmaa maahanmuuttaja kotiäitien työllisyyden ja koulutuksen parantamiseksi.

7 OPINNÄYTETYÖN ARVIOINTI

7.1 Työvälineen tulosten tarkastelu

Kuten aikaisemmin olemme maininneet kappaleissa 5.2 ja 6, tulokset jäivät hyvin ohuiksi vähäisen vastausmäärän sekä kohderyhmän huonon tavoitettavuuden vuoksi. Työväline otettiin käyttöön 21.10.2022, jolloin myös Webropol-kysely lähetettiin asiakkaille. Näin ollen tulosten kerääminen on tapahtunut lyhyen aikavälin puitteissa. Tämä voi olla osasy syy ohueksi jääneille vastauksille. Koimme myös tulosten saamisen suhteen hankalaksi sen, että kohderyhmä oli heikosti tavoitettavissa. Uskomme kuitenkin, että työvälinettä käyttämällä jatkossakin, saamme parempia tuloksia jatkokehittämistä ajatellen.

7.2 Oman työskentelyn ammatillinen arviointi

Molempien kirjoittajien tavoite sekä aikataulu tälle opinnäytetyölle oli yhtenevä, samoin myös toimeksiantajan puolelta toivottiin opinnäytetyön valmistumista vuoden 2022 puolella. Materiaalia oli jo kertynyt kevästä 2022 lähtien ja sitä oli helppo lähteä työstämään jo senkin vuoksi, kun toinen meistä oli työskennellyt kotoutumisen osaamiskeskuksessa vuonna 2022 huhtikuusta toukokuuhun, sekä syyskuusta marraskuuhun. Laatimamme aikataulut tapaamisille ja opinnäytetyön tekemiselle onnistuivat ja jaoimme työtehtävät tasapuolisesti.

Asia, mikä tuki mielestämme hyvin opinnäytetyömme tekemistä, oli se, että vain toinen meistä työskenteli kotoutumisen osaamiskeskuksessa opinnäytetyötä tehdessä, jolloin toiselta sai erilaisia näkökulmia ikään kuin ulkopuolisen silmin. Se antoi toisen perspektiivin hankkeessa työskentelevälle, kun toinen ei voi täysin ymmärtää mitä tehdään, kun ei itse ollut konkreettisesti tekemässä työtä kohderyhmän kanssa. Itselleen niinkin selkeä asia ei välttämättä avaudu toiselle niin helposti, ja se oli vain hyvä asia, että emme toimineet samassa työpaikassa ja saimme tätä kautta avattua asioita helpommin lukijalle ymmärrettävään muotoon. Ammatilliset kompetenssit, joita olemme tämän opinnäytetyön

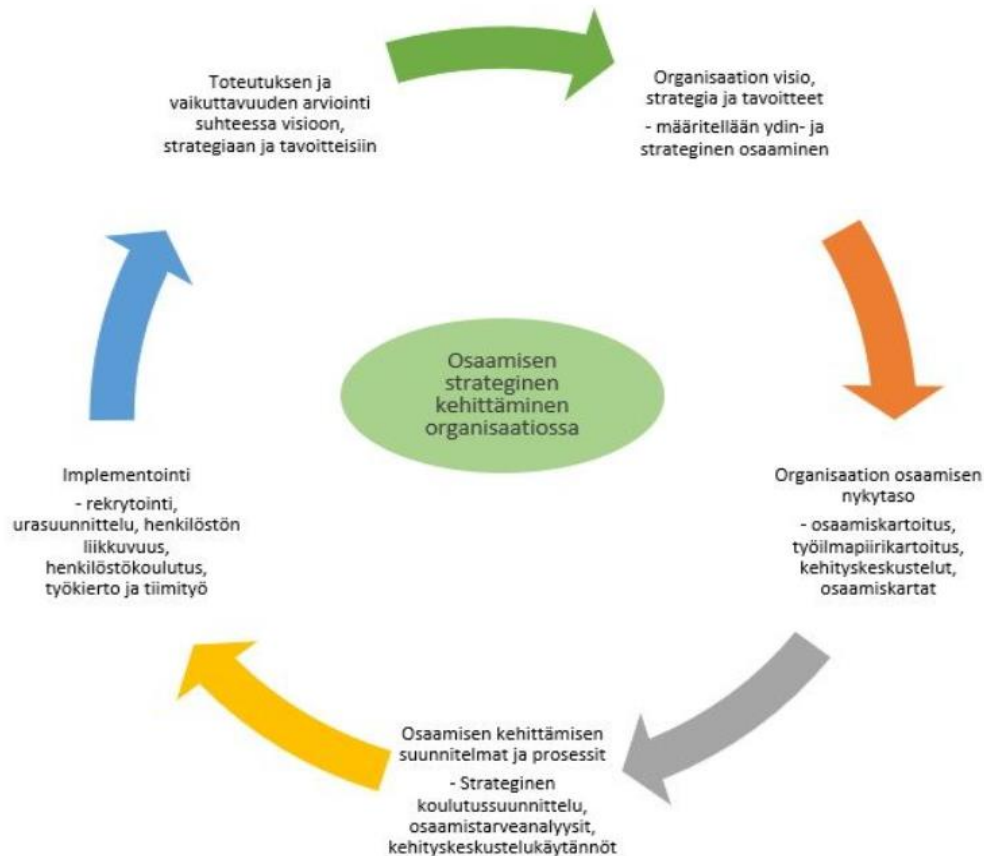
työvälineen kehittämisessä käyttäneet ovat sosiaalialan eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen ja kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen. Eettiseen osaamiseen kuuluu toiminta ammattieettisten periaatteiden, sekä ihmis- ja perusoikeussäännösten ja sosiaalialan arvojen mukaisesti. Asiakastyön osaamiseen kuuluu vuorovaikutus- ja yhteistyösuhteen luominen, sekä kyky arvioida asiakkaan palvelutarpeita. Sosiaalialan palvelujärjestelmäosaamisessa on kyse sovittaa kohdennetusti palveluita asiakkaalle tarvelähtöisesti asiakkaan etua ajatellen. Kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen on ammattilaisen kykyä ammatilliseen kriittiseen reflektioon, sekä osaamista analysoida epätasa-arvoa, huono-osaisuutta sekä syrjäytymistä (Raatikainen ym 2009, 19.)

Työsuoritus ei ole sama kuin ammatillinen kompetenssi. Esimerkiksi työntekijä voi epäonnistua työssään siksi, että hänen taidoissaan on puutteita. Myös motivaatio ja ympäristö voivat rajoittaa toimintamahdollisuuksia (Ruohotie 2005, 4.) Opinnäytetyön onnistumisen kannalta on tärkeää, että molemmilta löytyy toisiaan tukevia taitoja saavuttaaksemme tavoitteemme ja päämääräämme. Tämä ei ole aina itsestäänselvyys. Koimme kuitenkin, että yhteistyömme ammatillisesti toimi moitteettomasti ja sitoutuneisuus, sekä tehokkuus olivat opinnäytetyötä tehdessämme koko ajan läsnä. Nämä asiat tukivat orientaatiota opinnäytetyön moninaisissa vaiheissa. Itseluottamus, mielenkiinto ja halu oppia uutta olivat suuressa roolissa läpi opinnäytetyön kirjoittamisen. Toisen opinnäytetyön kirjoittajan vankka kokemus alalta, kertynyt elämänhistoria sekä koulutus tukivat ammatillisia kompetensseja siinä missä toisen opinnäytetyön kirjoittajan tuoreet silmät alalta näkivät asioita ehkä eri näkökulmasta ja tämä joutuikin peilaamaan hyvin pitkälti teorialähtöiseen tietoon. Koimme juuri näistä elementeistä muodostuneen hienon kokonaisuuden aiheen ympärille.

Jos pohdimme, mitä merkityksiä on esimerkiksi asiakastietojen laadukkailla kirjauksilla, niin sillä on suuri merkitys asiakkaille ja hänen kanssaan työskenteleville asiakasohjaajille. Miten me kirjaamme, voi vaikuttaa asiakkaan elämään vuosienkin päähän. Kirjauksella täytyy olla olla yhtenäinen rakenne, jotta tämä helpottaa tiedon hyödyntämistä eteenpäin, sekä asiakastyön ja

palveluiden arviointia (Socca, N.D). Sosiaalialan ammattilaisella on lakisääteinen velvollisuus ja tärkeä osa ammattitaitoa dokumentoida asiakastyöt oikealla tavalla. Työ asiakkaan kanssa tehdään näin näkyväksi. Useampi laki edellyttääkin tietojen kirjaamisessa asiakkaan osallisuutta, asiakaslähtöisyyttä, eettisyyttä läpinäkyväksi, nämä asiat toteutuvat valitettavasti vain harvoin. On ehdottomasti otettava huomioon tietosuoja, tietoturva, kieli, asiakirjarakenteiden mukainen kirjaaminen sekä myös asiakastietojärjestelmän vaatimukset. Asiakkaalle onkin tärkeää kertoa, miten hänen tietojään käsitellään, ja tämä perustuu myös EU:n tietosuoja-asetuksen voimaantuloon. Se, että me pelkästään informoimme, ei itsessään riitä vaan asiakkaan on ymmärrettävä kuka kirjaa, mihin kirjataan ja kuka tarkastelee tietoja. Eettisesti ajateltuna dokumentointi edellyttää läpinäkyvyyttä. Kun kirjaamme, siinä täytyy huomioida kielen ymmärrettävyys. Selkokieliset kirjaukset lisäävät luottamusta, laatua, asiakaslähtöisyyttä sekä palveluiden laatua. Ammattilaisen tekemät kirjaukset voivat voimaannuttavasti vaikuttaa asiakkaan minäkuvan rakentumiseen (Manager, N.D). Onnistunut tulkkaus mielestämme edellyttää muutakin kuin hyvää kielitaitoa. Tulkin täytyy pysyä puolueettomana ja hän ei saa tuoda omia sisältöjään keskusteluun. Hänen on tärkeää hallita erityisterminologia, kulttuurilliset fraasit, keinot, jolla tarkentaa viestin alkuperäistä ajatusta, jos ei

ole täysin ymmärtänyt sitä. Tulkin on myös tärkeää huomioida viestintään sekä vuorovaikutukseen vaikuttavat tekijät (Suur-Uski 2022).

Kuva 9 Strategia osaamisen kehittämisen lähtökohtana (Tainio-Keinonen 2019.)

Yllä olevassa kuviossa näemme, että osaaminen on käsitteenä moniulotteinen. Vaikka se nähdään yksilöllisenä, se vaatii vuorovaikutusta toimintaympäristön välillä. Toimme asian esille, koska menetelmien käyttö laadukkaasti asiakastyöskentelyssä tarvitsee tuekseen vahvaa osaamista ja koulutusta. Näin ollen osaaminen voidaan jakaa operationaaliseen osaamiseen, sekä strategiseen osaamiseen. Operationaalinen on työhön liittyvää osaamista, jota kehittämällä varmistetaan taloudellisuus työtehtävissä ja tehokas suorittaminen. Strateginen osaaminen taas on uusien taitojen hankkimista, jotka siirtyvät uusiin työtehtäviin. Henkilöstön kehittäminen ihannetilanteessa olisi nivottu osaksi organisaation tavoitteita, visiota sekä strategiaa. Tällöin kehittäminen olisi

proaktiivista, tavoitteellista ja pitkäjänteistä. Sillä parannetaan myös organisaation kilpailukykyä. Osaaminen ja sen kehittäminen on jatkuva prosessi, eikä osaamisen kehittämisessä koskaan olla valmiita (Tainio-Keinonen 2019.)

Asiakkaan motivoiva ja ratkaisukeskeinen työote pitää olla kaikkien jaksojen ajan aktiivista asiakkaan suuntaan. Näin asiakas, jolla voi olla vaikeuksia ja useiden palveluiden tarvetta, on vaikeutta sitoutua säännölliseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn, mutta juurikin tarvetta kokonaisvaltaiseen tukemiseen. Nämä asiakkaat hyötyvät yksilöohjauksesta kaikkein eniten. Tavoitteena kuitenkin on asiakkaan elämänlaadun parantaminen, voimavarojen tukeminen, auttamalla asiakasta ottamaan käyttöön hänessä olevia kykyjä ja taitoja, että asiakas oppii luottamaan kykyynsä toimia haastavien asioiden parissa. Laadukkaan palveluohjauksen tarkoituksena on, että asiakas pystyisi toimimaan jatkossa ilman palveluohjaajan tukea (SPO ry 2020).

On tärkeää, että asiakkaalle vasta viiden jakson jälkeen räätälöidään kohdennetut palvelut, kun kokonaiskuva on hahmottunut asiakkaan tarpeista. Tämä on parhaiten asiakasta hyödyttävä kokonaisuus. Lähtökohtana mielestämme ei suinkaan ole se, mitä yhteiskunnalla on tarjota vaan mitä, asiakas sillä hetkellä tarvitsee. Palautteen saaminen joka jaksolta auttaa kehittämään palveluohjausta, ja asiakas saa näin myös äänensä kuuluviin ja voi itse vaikuttaa saamaansa palveluun. Ilman tätä tärkeää palautetta ja jaksojen pitkäjänteistä toteutusta, emme saa tietoomme miten työväline toimii käytännössä. Siksi onkin tärkeää jatkaa työvälineen käyttöä näillä viidellä asiakkaalla jaksojen loppuun saakka.

8 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Aineiston eettisyydessä kiinnitetään huomio koko sen elinkaareen. Siihen liittyy aineiston kokoaminen, käsittely, säilytys ja hävittäminen. Hyvän tieteellisen käytännön mukaan, tutkimus- tai kehittämiskohteen ihmisiä tulee aina informoida aineiston kokoamisesta ja sen tarkoituksesta. Tutkimukseen osallistuminen perustuu aina suostumukseen. Suostumus tulee saada myös organisaatiolta, joita ihmiset edustavat tutkimuksessa tai, jos he käyttävät työnantajan työaikaan esimerkiksi haastatteluun (Vilkkä 2021, 80.) Olemme saaneet tutkimusluvan opinnäytetyön toimeksiantajalta tarkastella asiakkaiden henkilötietoja tätä kehittämistyötä varten. Asiakkaita on informoitu, mihin tarkoitukseen työvälinettä kehitetään.

Luotettavuutta edesauttavat selkeä ja tarkkaan rajattu ongelma, selkeästi määritelty perusjoukko, hyvä suunnitelma, hyvä kyselylomake, harkiten valittu otantamenetelmä, edustava ja tarpeeksi suuri otos, sopiva tiedonkeruumenetelmä, korkea vastausprosentti, tilastollisten menetelmien hallinta ja selkeä ja objektiivinen raportti (Heikkilä 2014, 14.) Opinnäytetyön eettiset lähtökohdat olivat tutkittavan aiheiston käsitteleminen luottamuksellisesti, vastaajien anonymiteetin säilyminen, sekä hyvien tieteellisten käytäntöjen noudattaminen. Pyrimme kuvaamaan tulokset siten, että otimme erilaiset näkökulmat huomioon ja toimme ne esille. Haastattelut toteutettiin erillisessä tilassa, jossa on vain kaksi asiakasohjaajaa sekä asiakas. Näin on pyritty toteuttamaan turvallinen ja rauhallinen ympäristö asiakkaalle vastata henkilökohtaisiin kysymyksiin. Asiakkaille on kerrottu vaitiolo- ja salassapitovelvollisuudesta ja näin ollen haastattelun anonymiä pysymisestä.

Eettisyyttä ja luotettavuutta tulee tarkastella sekä kehittämistöissä että tutkimuksissa. Eettisten ratkaisujen merkitys on erityisen keskeinen tieteissä, joissa tutkitaan inhimillistä toimintaa ja joissa käytetään ihmisiä tietolähteinä (Leino-Kilpi 2009, 361.) Näin me toimimme toteuttaessamme tätä opinnäytetyötä. Ammatillinen ydinosaamisemme kohdentui sosiaalialan kompetensseihin. Kun tutkimus kohdistuu ihmisiin, on erityisesti selvitettävä,

miten henkilöiden suostumus hankitaan, millaista tietoa heille annetaan ja millaisia riskejä heidän osallistumiseensa sisältyy (Hirsjärvi ym. 2006, 26.)

Koemme tämän erityisen tärkeäksi työskennellessämme muunkielisten kotiäitien parissa, sillä kulttuuriset, sekä kielelliset erot tuovat oman haasteensa sen varmistamiseksi, että tulee molemmin puolin täysin ymmärretyksi.

Kulttuurieroista johtuvat väärinkäsitykset voivat vaikuttaa tutkimukseen jo ennen haastattelun alkua. Esimerkiksi tilanne, jossa haastateltava antaa suostumuksensa haastatteluun, eikä välttämättä ymmärrä mihin on suostumassa. Mikäli haastateltavalle jää epäselväksi tutkimuksen tarkoitus ja tutkijan motiivit, kulttuurierojen huomioon ottaminen nousee tärkeäksi tutkimuseettiseksi kysymykseksi (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 83.) Tämän vuoksi meille oli hyvin tärkeää, että asiakkaita muistutettiin, mihin haastattelukysymyksiä käytetään.

Lähteet

Akhavan, S. 2006. The health and working conditions of female immigrants in Sweden. Karolinska Institutet, Department of Public health sciences.

Stockholm: ReproPrint AB. Viitattu 9.12.2022

<https://openarchive.ki.se/xmlui/bitstream/handle/10616/37871/thesis.pdf;sequence=1>

Alitolppa-Niitamo, A., Söderling, I. & Fågel, S. 2005. Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Väestöliitto. Väestöliitontutkimuslaitos ja Kotipuu.

Duodecim, käypä hoito 2020. Motivoiva haastattelu. Viitattu 11.10.2022:

<https://www.kaypahoito.fi/nix02109>

Foreammatti 2022. ForeAmmatti Omatoimi. Viitattu 14.11.2022:

<https://www.foreammatti.fi/omatoimi/>

Helminen, J. 2016. Sosiaaliohjaus-lähtökohtia ja käytäntöjä. Otavan kirjapaino Oy

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2006. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä: Gummerus.

Holm, P., Hopponen, A. & Lahtinen, M. 2008. Maahanmuuttajien työkyky 2008. Helsinki: Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos PTT.

HUMAK 2022. Opinnäytetyöpas YAMK. Viitattu 3.12.2022

<https://humak.libguides.com/c.php?g=688355&p=4925417>

Innanen, P. 2018. Osallistamisen sudenkuopat, osa 1. Palvelumuotoilu Palo.

Viitattu 11.12.2022 <https://www.palvelumuotoilupallo.fi/blogi/osallistamisen-sudenkuopat-osa-1/>

Innokylä. Työkalu verkostokartta. Viitattu 15.11.2022:

<https://innokyla.fi/fi/tyokalut/verkostokartta>

Jalonen, M. 2021. Maahanmuuton työllistymisväylät Suomessa. Pro-gradu tutkielma. Turun yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Sosiaalitieteiden laitos. Sosiologia.

Jyrkämä, J. N.D. Toimintatutkimus. Viitattu 19.12.2022

<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusasetelma/toimintatutkimus/>

Jyväskylän yliopisto. Kokeellinen tutkimus 2015. Viitattu 11.10.2022:

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/kokeellinen-tutkimus>

Kaikkonen, P. 2004. Vierauden keskellä. Vierauden, monikulttuurisuuden ja kulttuurien välisen kasvatuksen aineksia. Opettajakoulutuslaitos. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Kupias, P., Peltola, R. & Saloranta, P. 2011. Onnistu palautteessa. WSOYpro Oy. Helsinki.

Laadukas kirjaaminen tuo sosiaalialan työn näkyväksi 2019. Viitattu 19.12.2022

<https://suunta.lab.fi/laadukas-kirjaaminen-tuo-sosiaalialan-tyon-nakyvaksi/>

Lainiala, L. & Säävälä, M. 2010. "Jos äiti osaa maan kieltä, hän on kuin kotonaan". Helsingin kaupunki. Opetusvirasto. Väestöliitto, väestöntutkimuslaitos.

Leino-Kilpi, H. & Välimäki, M. 2009. Etiikka hoitotyössä. WSOY.

Martikainen, T. & Tiilikainen, M. 2007. (toim.) Maahanmuuttajanaiset: Kotoutuminen, perhe ja työ. 2. painos. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 46/2007. Helsinki: Vammalan kirjapaino Oy.

Mezirow, J. 1995. Uudistava oppiminen-kriittinen reflektio aikuiskoulutuksessa. Helsingin Yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.

Opetushallitus 2022. Oman osaamisen kehittäminen tarjoaa mahdollisuuksia työelämässä. Viitattu 15.11.2022: <https://www.oph.fi/fi/oman-osaamisen-kehittaminen-tarjoaa-mahdollisuuksia-tyoelamassa>

Raatinen, E. & Saarnio, T. 2018. Ammattina sosionomi. Sanoma Pro Oy, Helsinki.

Ruohotie, P. 2015. Ammatillinen kompetenssi ja sen kehittäminen. Viitattu 3.12.2022 <https://journal.fi/akakk/article/view/115036>

Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. 2005. Haastattelu. Jyväskylä. Gummerus kirjapaino Oy.

Sisäasiainministeriö 2011. Maahanmuuttajien työllistymisen esteet. Viitattu 7.12.2022

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79683/sm_132011.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Socca. N.D. Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. Kirjaaminen ja tiedonhallinta. Viitattu 19.12.2022

https://www.socca.fi/kehittamishankkeet_ja_verkostot/kirjaaminen_ja_tiedonhallinta

Sosiaali- ja terveysministeriö 2019. Asiakas- ja palveluohjaus viitoittaa polun palveluihin. Viitattu 14.11.2022: <https://stm.fi/-/asiakas-ja-palveluohjaus-viitoittaa-polun-palveluihin>

SPO ry 2020. Mitä palveluohjaus on? Viitattu 19.12.2022

<https://www.palveluohjaus.fi/mita-palveluohjaus-on/mihin-palveluohjausta-tarvitaan/>

Ståhlberg, K. 2016. Narratiiviset menetelmät turvakodissa tehtävässä asiakastyössä. Viitattu 10.11.2022:

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/121883/Stahlberg_Katja.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Suomen palveluohjausyhdistys SPO ry 2020. Viitattu 11.10.2022

<https://www.palveluohjaus.fi/mita-palveluohjaus-on/>

SurveyMonkey 1999–2022. Määrällisen ja laadullisen tutkimuksen välinen ero.

Viitattu 5.12.2022 <https://fi.surveymonkey.com/mp/quantitative-vs-qualitative-research/>

Suur-Uski, J. 2022. Ammattitaitoisen tulkin kanssa ei tarvitse huolehtia rikkinäisestä puhelimesta. Viitattu 19.12.2022

<https://www.nly.fi/ammattitaitoisen-tulkin-kanssa-ei-tarvitse-huolehtia-rikkinaisesta-puhelimesta/>

Tainio- Keinonen, K. 2019. Osaamisen kehittäminen- parhaat käytännöt ja tärkeimmät työkalut. Viitattu <https://www.vuolearning.com/fi/blog/osaamisen-kehittaminen>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2018. Tavoitteellisuus. Viitattu 20.10.2022:

<https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/sosku/sosiaalisen-kuntoutuksen-opas/palvelun-sisallot/yksilotyoskentely/tavoitteellisuus>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2020. Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus. Kulttuurisensitiivinen työote. Viitattu 11.10.2022:
<https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/hyvia-kaytantoja/kulttuurisensitiivinen-tyoote>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2021. Aktivointisuunnitelma. Viitattu 4.9.2022:
<https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/tyoelamaosallisuus/kuntouttava-tyotoiminta/aktivointisuunnitelma>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2022. Maahanmuutto ja hyvinvointi. Viitattu 2.10.2022:
<https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/maahanmuutto-ja-hyvinvointi>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi 2018.

Turku AMK opetus dia. Laadullisen aineiston analyysi. pdf. Irina Katajisto-Korhonen, kevät 2021.

Työ- ja elinkeinoministeriö. Maahanmuuttajien kotoutuminen edellyttää yhdenvertaisuutta ja yhtistyötä. Viitattu 7.12.2022
<https://tem.fi/maahanmuuttajien-kotouttaminen>

Vestu, M. 2017. Palveluohjaus ja palveluohjauksellinen työote. Opinnäytetyö. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto. Sosiaali- ja terveysalan johtaminen. Tampereen ammattikorkeakoulu. Viitattu 19.12.2022
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/136177/Vestu_Miia-Maria.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Vuori, J. Laadullinen sisällönanalyysi. N.D Viitattu 11.12.2022
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallonanalyysi/>

Työvälineen viiden kerran jakson avoimet kysymykset:

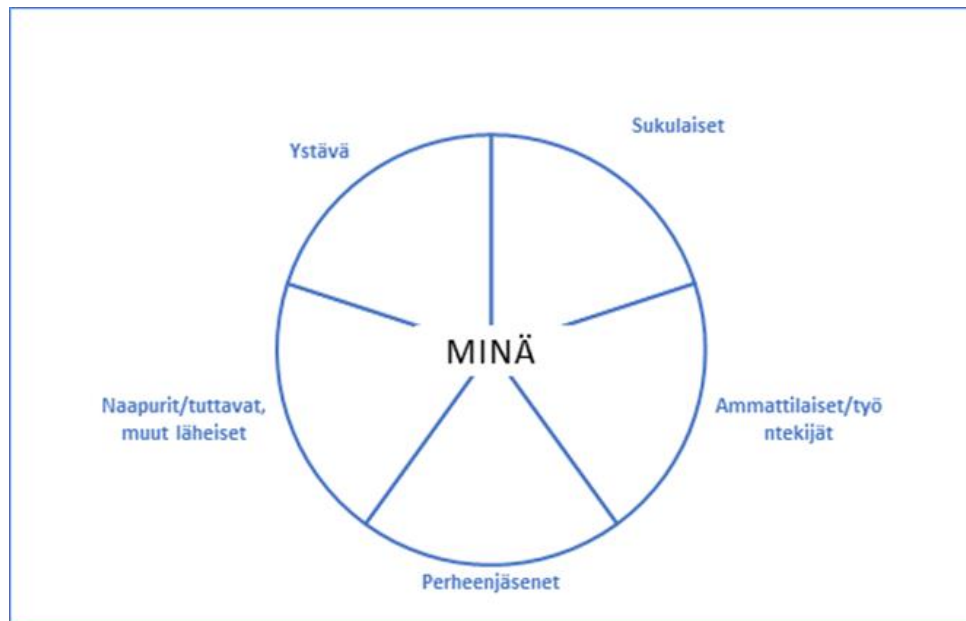
1. Jakso: Alkukartoitus

1. Oma aiempi osaaminen ja oppimishistoria -koulutus sekä työkokemus.
2. Omaan hyvinvointiin vaikuttavat tekijät - sosiaalinen tukiverkosto, mistä se koostuu? Haastavat tilanteet, kuormitukset, esteet työllistymiselle, koulutukselle. Mitä haastavia ja kuormittavia tekijöitä on elämässäsi?
3. Kulttuurinen tausta, kulttuurinen sopeutuminen. Mistä olet kotoisin? Millä tavoin olet sopeutunut eri kulttuuriin, kerro esimerkkejä?
4. Tulevaisuus. Omat odotukset työn tai koulutuksen suhteen?

2. Jakso: Tehdään yhdessä asiakkaan sosiaalinen verkostokartta

Kirjoita itsellesi tärkeät ihmiset, johon voi kuulua, voit nimetä henkilöt:

- A. Sukulaiset - merkitse sukulaiset, jotka koet itsellesi tärkeiksi
- B. Perheenjäsenet - merkitse perheeseesi kuuluvat tärkeät ihmiset
- C. Ystävät - merkitse itsellesi tärkeät ystävät
- D. Naapurit - merkitse itsellesi naapurit naapurit/tuttavat, jotka ovat itsellesi tärkeitä
- E. Ammattilaiset/työntekijät - merkitse ammattilaiset/työntekijät, jotka ovat itselle tärkeitä
- F. Halutessasi voit kirjoittaa myös ne henkilöt, joilta saat erityisesti voimia
- G. Voit myös pohtia onko verkostossasi henkilöitä, jotka vievät paljon energiaa. Jos näin on, voisitko muuttaa tilannetta jotenkin, miten muutat?

3.kaukana**2. neutraali****1. lähellä**

Kuinka lähellä tai kaukana henkilöt ovat sinusta numeraalisesti?

Tarkastele vastauksiasi ja mieti miksi henkilöt ovat lähellä tai kaukana ja kirjaa ylös.

Ystävä:

Sukulaiset:

Naapurit/tuttavat, muut läheiset:

Perheenjäsenet:

Ammattilaiset/työntekijät:

3. jakso: Omat valinnat työn ominaisuuksille

1. Työn ominaisuuslista. Valitse 10 hyvää ominaisuutta ja 10 huonoa ominaisuutta, mitä haluat tulevassa työssäsi olevan. Voit valita myös useampia. Perustele molemmat vastaukset kaavioon. K= kyllä pidän E= En pidä

2. Millaisia hyviä ominaisuuksia sinulla on?

3. Mitkä asiat tai ihmiset ovat vaikuttaneet päätöksiin löytää koulutus- ja urapolku?

4. Mitä odotuksia sinulla on työn tai koulutuksen suhteen?

KOKOPÄIVÄTYÖ		
OSA-AIKATYÖ		
VUOROTYÖ		
YRITTÄJYYS		
LUOVUUS		
HYVÄ PALKKA		
HYVÄ TYÖYMPÄRISTÖ		
JOUSTAVUUS		
ITSENÄINEN TYÖ		
RYHMÄSSÄ TYÖSKENTELEY		
HOIVA-ALA		
TIETOTEKNIikka		
KIELITAIDON TÄRKEYS		
KÄDENTÄIDOT		
ETÄTYÖ		
OPETUSALA		
RAKENNUSALA		
ASiantuntijatyöt		
LASTEN- JA NUORTEN KANSSA TYÖSKENTELEY		
KAUPANALA		
HOTELLI- JA RAVINTOLA-ALA		
KULTTUURIALA		
TURVALLISUUSALA		
RAUHALLINEN TYÖYMPÄRISTÖ		

LUONNOSSA TYÖSKENTELEY		
VAIHTELEVA TYÖ		
VAKITUINEN TYÖ		
MÄÄRÄAIKAINEN TYÖ		
TUTKIMUSTYÖ		
MEDIATYÖ		
JÄRJESTÖTOIMINTA		
VAPAAEHTOISTYÖ		
VASTUULLISUUS		
MAHDOLLISUUS EDETÄ		
ULKOTYÖ		
SISÄTYÖ		
LIUKUVA TYÖAIKA		
ORGANISOINTITAITOT		
KIIRE		
KIRJOITUSTAITO		
ESIINTYMISTAITO		
IHMISLÄHEINEN TYÖ		
ELÄINTEN KANSSA TYÖSKENTELEY		
VANHUSTYÖ		
SOSIAALIALA		
TERVEYSALA		
KASVATUSALA		
SIJAINTI		
AUTON KÄYTTÖ		
LISÄKOULUTUKSET TYÖPAIKALLA		
EETTISET ARVOT		
OMA TYÖHUONE		
FYYSISYYS		
MONIAMMATILLISESSA YHTEISÖSSÄ TOIMIMINEN		
PÄÄTÖSVALTA		
SELKEÄT OHJEET		
MUU MINULLE TÄRKEÄ ASIA, MIKÄ?		

4. jakso: Omien taitojen kehittäminen

1. Millaisia taitoja sinun tulee vielä kehittää?
2. Miten ratkaisit eteen tulleet haasteet?
3. Mikä tuntuisi tällä hetkellä sopivalta koulutus tai uravalinnalta?
4. Kuka tai ketkä voisivat auttaa sinua näiden asioiden saavuttamisessa?

Unelmat opiskelussa tai työn saavuttamisessa

1. Millaiset ajatukset saavat sinut sinnikkäästi menemään kohti tavoitteitasi?
2. Esteen tullessa eteesi koulu tai urapolulla. Miten toimit?
3. Miltä tuntuu, kun saavutat tavoitteesi?
4. Mikä hidastaa tavoitteeseesi pääsyä?

5. jakso: Asiakkaan palaute ja asiakkaan tunteet ja toiveet

1. Mitä tunteita tehtävien eri-osa-alueet herättävät sinussa?
2. Mitä toiveita sinulta on meiltä koulutuksen ja uravalinnan suhteen?
3. Mitä haluat elämääsi lisää ja mitä haluat vähentää?
4. Vapaamuotoinen palaute asiakasprosessista asiakasohjaajien kanssa.